

MÉHÉSZETI KÖZLÖNY

AZ ERDÉLYRÉSZI MÉHÉSZ-EGYLET KÖZLÖNYE.

MEGJELENIK MINDEN HÓ 1-ÉN.

T A R T A L O M :

A méhészet oktatása. *Záborszky Gyula.* — A parthenogenesis kérdéséhez. *Neumann Samu.* — A méhek beteleléséről. *Csiki János.* — Egyesületi élet: Az Erdélyrészi MéhészEgylet közgyűlése. — A parthenogenesis kérdéséhez. *Metzger Edé.* — Méhészeti levelek. II. *Pohánka Ödön.* — Szemle. (Melyik a legjobb kaptár?) *X. Y.* — Magyar méhészek, gyümölcsstermelők s a méhészeti és kertészeti eszközök előállítóinak „Raktári szövetkezete“. Alapszabály-tervezet *Borszéký Somától.* — Vegyesek.

E folyóiratot az egylet rendes és köri tagjai a tagsági díjért kapják. Rendes tag évenként 2 frtot (4 korona), köri tag 1 frtot (2 korona) fizet.

KOLOZSVÁR, 1894.

AZ EGYLET TULAJDONA.

GÁMÁN J. ÖRÖK. KÖNYVNYOMDÁJA.

G E R G E L Y F E R E N C Z

kertészgazdasági kellékek legnagyobb raktára,
a „THANATON“ biztos rovar-irtószer egyedüli raktára,
Kolozsvárt, főtérr 21. sz., saját ház.

Ajánl a n. é. gazdaközönség részére legolesóbban

Antimonium, porban	100 kiló	18 —
Azurin Peronospora ellen	100 gramm	— 20
Creolin Pearson-féle	1 kiló	1 85
Creolin-szappan, állatok mosására	1 kiló	— 60
Carbolsav vegytiszta fehér, jegeczes	1 kiló	2 —
Carbolsav nyers, 30% ₀ hordó számra	100 kiló	18 —
Carbolineum legjobb faj, hordó számra	100 kiló	18 —
Carbolsavas mész piros	100 kiló	15 —
Chlormész 100 fokos	100 kiló	18 —
Csudasó (Sal Glauberi)	100 kiló	8 —
Gelatin francia, bortisztításhoz	1 kiló	1 40
Gépolaj pugliai, hordó számra	100 kiló	42 —
Gépolaj amerikai, hordó számra	100 kiló	20 —
Hernyóenyv Hitz-féle	1 kiló	— 40
Higanykenőcs	1 kiló	2 20
Kénkövirág	100 kiló	18 —
Kékkő I.	100 kiló	30 —
Keserűs, hordó számra	100 kiló	8 —
Kocsikenőcs, sárga vagy fekete	100 kiló	8 —
Kátrány, fekete, hordó számra	100 kiló	6 —
Maró szóda (Aetznatron) 100 fokos	100 kiló	23 —
Naphtalin	1 kiló	— 40
Oltóviasz, saját gyártmányu	1 kiló	1 50
Oltóviasz, Katona-féle kecskeméti	1 doboz	— 50
Oltóviasz, Pichler-féle	1 doboz	— 60
Patkányméreg	1 rud	— 50
Petroleum amerikai, hordó számra	100 kiló	20 —
Petroleum brassói I., hordó számra	100 kiló	18 —
Portland cement, hordó számra	100 kiló	4 —
Román cement (Hydraul mész)	100 kiló	2 20
Repezeolaj tisztított, hordó számra	100 kiló	40 —
Sósav, nyers	100 kiló	24 —
Salicylsav jegeczes	1 kiló	10 —
Salicylnatron	1 kiló	10 —
Szükső jegeczes	100 kiló	7 50
Szőlőcukor táblákban	100 kiló	30 —
Terpentinolaj, lengyel	100 kiló	40 —
Tejoltó-kivonat, Maager-féle	1 kiló	1 20
Vaselin, sárga 1 kiló 1 fnt, sárga	1 kiló	1 40
Vasgáliez	100 kiló	5 —

Olajba tört festékek, lakkok, firneiss főraktára.

x—5 **Legkeresettebb fűszerkereskedés.**

Vidéki megrendelések azonnal eszközöltetnek.

Méhészeti Közlöny

AZ ERDÉLYRÉSZI MÉHÉSZ-EGYLET SZAKKÖZLÖNYE.

MEGJELENIK MINDEN HÓ 1-ÉN.

A lap szellemi részét érdeklő közlemények a „Méhészeti Közlöny“ szerkesztőségéhez czimzendők:

Kolozsvár, Bástya-uteza, 9. szám.
Reklamatiok-, hirdetésekre vonatkozó megkeresések, valamint a pénzküldemények: **Gebhardt Döme** egyleti pénztárnokhoz intézendők Kolozsvárra.

Rendes tagok 2 frt (4 korona), külső tagok 1 frt (2 korona) tagsági díjért a „Méhészeti Közlöny“-t is kapják.

Hirdetés díja: garmond soronként 8 kr. (16 fillér). Egy egész oldal: 3 frt (6 korona). Fél oldal: 1 frt 50 kr. (3 korona). Egyleti tagok, éves és féléves hirdetőik 30% leengedésben részesülnek.

A kéziratokat nem adjuk vissza.

A méhészet oktatása.

Méhészeti érdekeinket hiven szolgáló Közlönyünk már nem egy figyelemreméltó cikket közölt a méhészet oktatása felől. A tárgy valóban méltó is arra, hogy minden oldalról megfigyeljük. Abból az okból olyan fontos a méhészet oktatása, mert főleg ezen fordul meg hazai méhtenyésztésünk virágzása és haladása.

Tapasztaljuk, hogy mennyi áldott vidéke van hazánknak, hol a méhészet ezeket jövedelmezhetne s mai napig is jóformán méhészete tekintetében, parlagon hever. Különösnek tetszhetik, hogy éppen mai nap senkinek sem kell eme dus tőke, eme gazdátlan jövedelem, midőn a »mindennapi kenyér«-ért nemcsak az Urhoz fohászknak, hanem sokan a felforgatás apostolait is készségesen követik. De hát hogyan is remélhetjük, hogy a szegény zsellér, a méh ápolásának legcsekélyebb ismerete nélkül, méhészkedjék? Vajjon ki légyen az, a ki szegénysorsu atyánkfiait arra figyelmeztesse: »ime szalmát, vályogot ingyen is kaptok kaptárnak, legyetek gondozói a szegény ember tehénkéjének s tisztességesen megélhettek hasznából. Ne törjete a haza, az emberiség ellen, a bogarak is gyűjtenek vagyont számotokra«!

Mindnyájunk kötelessége közreműködni, hogy a szegény-

sorsu is a szükséges méhészeti ismereteket megszerezhesse; tegyük kötelességünket, míg késő nem lesz!

Vessünk pillantást a méhészeti oktatás jelen állapotára. Legjobb tájékozást szerezhetünk Kozocsa Tivadar ur a méhészeti oktatásra vonatkozó jeles munkálatából. (Méhészeti emlékkönyv 144. l.) A jelen állapot hü leírása, a szigorú következetességgel vont tanulságok, szakavatott vélemény és javaslat ép oly érdekessé, mint fontossá teszi e tanulmányt. Az 1891. évben a hat vándortanító az egész ország összesen 308 községét látogatta meg. 60 tanítóképző közül 28-at látogattak, átlag 2 napra, s az ország összes képzői között alig van 4—5, melyben a méhészet oktatására alkalmas tanerő van.

A méhészeti oktatás terhének java része a 6 méh. vándortanító vállára nehezedik, »szerény fegyverekkel, rendkívüli szorgalommal és áldozatkészséggel, emberi erőt meghaladó módon munkálkodnak s az általuk elért siker« alapul szolgálhat az intézmény fejlesztésére és az eddigi tapasztalatok szerint a kifejtett munka legcélszerűebb módon való kihasználására.

Látjuk, hogy a méhészet oktatása két téren érvényesül, t. i. az iskolákban és a felnőttek oktatásában. Melyik a fontosabb része? Kétségtől az első, mert ha elégséges volna akkor tanulni, a midőn az embernek az ismeretekre már szüksége van, a sok iskola is feleslegessé válna. Ámde késő volna pl. a kereskedőnek, akkor gyűjteni a szakismereteket, midőn már üzletet nyitott! - A méhészeket is abban az időszakban kell képezni, midőn az ember minden idejét az ismeretek szerzésére szánja, midőn iskolába jár. Ebben az időben fogékonyabb is az elme, a tanítás iránt. Az iskolákban való tanításhoz képest a felnőttek oktatása mindenkor csak pótlás számba jött. A felnőtt hivatása teljesítése közben nem talál éppen akkor szabad időt és kedvet, midőn alkalma van ismereteit gyarapíthatni, sőt az élet zajában, küzködés között a nyíló alkalom kikerüli figyelmét. A felnőttek oktatása még más okoknál fogva is csak toldás-foldás, az igaz építés az iskolai tanítás.

A mai méhészeti oktatás csak a tanító-képzőkre szorítkozik, átlag 2 nappal évenként. A fent idézett tanulmány szerint »ez a tanítás sem intenzitásában, sem extenzitásában kielégítő nem lehet.«

A méhészetre első sorban a szegényebb sorsu földmivelőnek

van szüksége; tehát a néptanítótól függ, hogy a méhészet ott terjeszse áldását, hol arra legnagyobb szükség van. Lehetetlen, hogy fenkölt lelkű és mély belátású miniszterünkről hálásan meg ne emlékezzem, a tanítókat segélyző intézményeért. Teljes igaza van, midőn ez által jelzi, hogy a tanító buzgóságát mi sem pótolhatja földmiveseink javának előmozdítása terén. A miként a földmivelés, az állattenyésztés közhasznu ismereteit csakis a népoktatás által tehetjük közkinccsé, éppen úgy a méhtenyésztés is csak a népoktatók által nyerhet általános elterjedést. Hogy a tanító a méhészetet sikeresen taníthassa és űzhesse, okvetlenül szükséges a méhészet rendszeres és kielégítő oktatása a tanító-képzőkben.

Nagy fontosságot kell tulajdonítanunk azonban annak is, hogy a méhészet minden rendű gazdasági, kertészeti és szőlészeti szakiskolában eredményesen taníttassék, elvégre is azért gazdasági iskola, hogy alkalmat adjon minden ágának elméleti és gyakorlati elsajátítására. Tekintettel kell lennünk arra, hogy vajmi gyakran kívánatik a méhészet ismerete a képzett kertész, vinczellér és gazdasági alkalmazottól. Ki e tárgyban kellő kiképzést nem nyert, a követelménynek sem felelhet meg. A példa hatását kicsinylenünk nem szabad. A miként a gazdaság több ágában tapasztalható, hogy egy-egy rendezett gazdaság példájával a kisebb gazdát is a haladás útjára vezette, a méhészet terén is hasonlóan történnék; mai napig azonban sajnosan észlelhetjük, hogy a nagyobb gazdaságokban, ritka kivétellel, a méhészetről szó sincs, pedig csak az nem méltatja figyelmére a méhészetet, ki azt nem ismeri, mert az a kis gazdaság keretébe csak oly haszonnal beilleszthető, mint a legnagyobbikéba is. A gazd. alsó és felső intézetek méhészeti oktatásának nem kielégítő volta szintén abban találja okát, hogy a méh. szakközegek eme intézeteket gyéren vagy sohasem látogatják. — Akár gazdasági intézet, akár tanítóképző is az: kívánnunk és remélnünk sem lehet, hogy a 2—3 tanféri között okvetlen olyan is akadjon, ki saját szakmáján kívül, más egyebekben pl. a méhészetben is jeleskedjék. Legtávolabbról sincs szándékunkban említett intézetekre a legcsekélyebb mulasztást is terhül róni; azt azonban igenis kívánhatjuk, hogy a méhészet oktatása azon teret foglalja el, melyen a legnagyobb eredményt és hasznot tudná felmutatni s ez a tér: a különböző tanintézetek.

A legnagyobb súly az ifjúság méhészeti oktatására fordítassék:

1. a tanítóképző intézetekben, 2. az alsó-felső gazdasági intézetekben, ideértve a vinczellér-, kertészeti- s gyümölcsészeti szakiskolákat is — és csak másodsorban oktassanak a felnőttek, a mint azt a körülmények engedik és a szükség kívánja. Mindeddig e természetes rend visszája áll fenn.

Nem zárkozhatik a méh. oktatást intéző magas kormány sem azon követelmény elől, hogy szakközegei nagyobb eredménynyel működjenek. Ha közegei eddig a számtalan nehézségek daczára, aránylag oly fényes eredményt értek el: annál is inkább ideje volna a meglevő intézménynek akként való fejlesztése, hogy első sorban a tanintézetekben sikerrel működhessenek. Az intenzivebb, élénkebb működésre vonatkozó, elodázhatlan intézkedéseket joggal reméljük; jelenleg az értékes munkabíró apparatus kellőleg kihasználva sincs s ennek korántsem a túlnagy kerületek az okai.

Fentemlitett tanulmányból láthatjuk, hogy a méh. vándortanítók mindegyike egy évben átlag 77 napot fordított utazásra, ha azonban tekintetbe vesszük, hogy az esztendő 365 napjából havonként 10 nap írásbeli munkára szükségeltetnék, utazásra, illetve vándortanításra nem 77, hanem 245 nap volna fordítható, vagyis más szóval: évi munkájok eredménye háromszorozható volna. Ez a körülmény mutatja, hogy a becses munkaerő eléggé értékesítve nincs. Azon esetleges ellenvetésre, mintha télen az utazást szüntetni kell, azt kell megjegyeznünk, hogy a kinek csekély paedagogiai értéke van, a sem tarthatja célravezetőnek, ha az elméletet más, a gyakorlatot is más tanítja. A mely intézetben szakavatott méhésznincs: ott bizonyára, a vándortanító a méhészet oktatását nemcsak felügyeli és irányítja, hanem azt saját maga tanítja is, még pedig úgy az elméletet, mint a gyakorlatot. Helytelen beosztása az időnek az, ha ez esetben a méh. elméleti és gyakorlati ismereteinek halmazát a nyári rövid látogatásra hagyja. Természetes beosztással mutatkozik az, ha az elmélet előzetesen, a téli hónapokban; a gyakorlat ellenben akkor taníttatnék, midőn a legfontosabb méhészeti munkák ideje van. Eléggé érthető, hogy pl. a betelelést tavasszal, a műraj-készítést stb. ősszel be nem gyakoroltathatja. Ki tanításával sikert akar elérni, figyelemre méltatja teendői sorrendjét; hiszen a szántóvető nem arathat, míg nem vetett, nem vethet,

míg a talajt elő nem készítette. A mostani méh. tanítás magánviseli a lázas hamarkodás jellegét, pedig mindent, mindenütt és egyszerre végezni nem lehet. A méh. tanító tanítványait távolról sem ismeri, azt sem tudja, hogy a méhtenyésztési ismeretek sokaságából mivel bírnak. A jelenleg divó tankönyv idézéseiből igazoltam, hogy a tanítvány a legtarkább zagyvalékát bírhatja a hasznos, a felesleges és éppen téves ismeretekkel vegyest. Az oktató legnagyobb igyekezete mellett azt adja elé, a mit talán nem kellene, elhallgatja azt, a mit említeni szükség volna, mivelhogy tanítványai irányában tájékozatlan, a sötétben botorkál. Az idő sürget, néhány óráig tartó tanítás alatt mindennel kell végeznie s buzgósága mellett sem tehet jobbat. Ha esetleg tavasz az idő, a gyakorlatból a kitelelésnél egyebet át nem vehet; ki mutatja meg az éppen oly fontos nyári és őszi munkákat? Senki, vagy a mi még rosszabb: a hozzá nem értő. Így aztán az intézetből kikerült tanítvány közül kevés s az is sok küzdéssel, próbálgatással és károsodás árán válik csak méhészsze, holott csak néhány napi téli oktatás után a legjobb siker lett volna elérhető. Télen szünetel a tanító-képzőkben ép úgy, mint a gazd. iskolákban, a külső gazdasági, a kertészeti munka és gyakorlata, az a 10—12 órás méhészeti oktatás olyképp beilleszthető volna a rendes időfelosztási tervzetbe, hogy semmi mulasztás vagy zavar elő nem állhatna, — csak: a nemakarásnak nyögés a vége.

Semmi akadály nincs abban, hogy a méh. vándortanító télen át sorra ne mehetne a tanítóképző és gazd. intézeteken, november — február, esetleg márczius hónapok alatt, azaz 12—16 hét alatt ugyanannyi intézetben az elméleti rész rendszeres tanítását elvégezhethné s nyáron nem volna kénytelen, mint eddig, az idő hiánya miatt sok szükséges tudnivalót elhagyni, hanem a már tanított ismeretek felhasználásával minden intézetet előbb tavaszkor, aztán nyáron, végre ősszel meglátogatva, az akkor végzendő munkálatokat biztosan és rövid idő alatt begyakoroltathatná. Az oktatás arányában kiszabott tananyagnak feldolgozásához, de nemkülönben az ismeretek elsajátítására (megemésztésére) idő kell, az idő hiányát szakértelem, szorgalom és buzgóság sem pótolhatja.

A mennyiben a vándortanító az iskolai tanításon felül még szabad idővel rendelkezik: ám akkor látogassa azon községeket,

hol a felnőttek oktatása érdekében haszonnal működni remél, de ez alkalommal szerezzon tudomást arról is, mit tanultak ama község népiskolája tanulói a méhészetről. Mindaddig azonban, míg az ifjuság tanítására az időből nem telik, az ismeretek terjesztésének természetes egymásutánja szerint csakis az elkerülhetetlen esetekre redukálándónak vélem azt.

Záborszky Gyula.

A parthenogenesis kérdéséhez.

Nagyon tisztelt Szerkesztő Ur!

Becsés levele, mely szerint többen azt kívánják, hogy az épen szőnyegen levő parthenogenesis-vita tárgyában én is ismertessem meg erre vonatkozó véleményemet, némi zavarba ejtett; mert már sok év óta oly szembajban szenvedek, mely miatt mikroszkopikus tanulmányokkal már nem foglalkozhatom. Azelőtti tanulmányaim már elavultak lehetnek; mert a mikroszkopok ez alatt tökéletesbedtek s az ezekkel végzendő vizsgálatoknál alkalmazandó módszerek, nevezetesen pedig a mikrochemiai technika, nagy haladást tettek, melyek a physiologiai kérdések eldöntésére nézve semmivel sem csekélyebb fontosságúak, mint a morphologiai vizsgálatok, mely utóbbiakkal eddig — mint a könnyebben végrehajthatókkal, — a legtöbb kutatás majdnem kizárólag foglalkozik. Én szembajom miatt már nem győződhettem meg az új haladások mibenlétéről s kétségen felül való állásáról, s ezért bár mindig érdeklődtem s most is érdeklődöm irántuk, vitába e tárgyban egyáltalában nem bocsátkozhatom. Ha tehát a velem tudatott, engem érdemen felül megtisztelő kívánság folytán véleményemet nyilvánítom, teszem ezt azon óhajomásom mellett, hogy erre nálamnál hivatottabb kutatókat arra az, irányra figyelmeztessem, melyben a kutatásnak — az én igénytelen nézetem szerint — indulni s haladni szükséges.

Eddigi ismereteimre alapított véleményemet nagyon röviden fejezhetem ki. Én t. i. azt, a mit Dzierzon e tárgyban megfigyelt, közzétett — a következtetéseket ide nem értve — helyesnek tartom; de a parthenogenesis tudományos mivoltában — Schönfeld legújabb nyilatkozatai daczára, melyek csupán morphologiai vizsgálatok s részletek eredményeire vannak alapítva — nem látok egyebet, egy antik szóleplelnél, melyet a tudósok nem csak az ál-

lati physiologia tanszövetében, hanem a — Coelebogyne ilicifolia himporodáinak sokáig tartott ismeretlen volta miatt — a növénytaniban is mutatkozott folytonossági hiányra terítettek.

A botanikusok, felfedezvén a fent megnevezett növény himporodáit, e lepelt — ha jól tudom — már félretették, míg a zoológusok még nagyon diszesnek tartják s iparkodnak azt az állati physiologia diszéül fenntartani.

Azok, a kik Leuckart és Siebold tanároknak, meg Schönfeld lelkésznek a tudomány körüli érdemeit ismerik, de a physiológiával bővebben nem foglalkoznak, az ily röviden kifejezett véleményemet alig fogják kielégítőnek találni s ezért én is szükségesnek tartom ezt, bár csak röviden is, tudományos alapon igazolni.

Dzierzon azt tapasztalta, hogy a nem párosodott, tehát szüz anyák és az ályanyák által bepetézett sejtekben csupa herék, azaz, himnemű méhek fejlődnek ki, míg a párosodott, termékeny anyák által bepetézett sejtekben a munkás-, illetőleg nőnemű méhek is költetnek ki.

Siebold meg Leuckart mikroszkopikus vizsgálataiból tudjuk, hogy a párosodott termékeny anya által bepetézett munkássejtből kivett petében megtalálván a (Spallanzani olasz lelkész és természetrajztanárnak a mult század második felében tett észleletei s mesterséges megtermékenyítési kísérletei óta) termékenyítőnek tartott ondószálcsa, a munkás és általában a nőnemű méhek ilyen megtermékenyült petékből fejlődnek; míg a párosodott anya által bepetézett heresejtekben, valamint a nem párosodott, vagy már kimerült párosodott vén anya, vagy pedig ályanya által bepetézett sejtekből kivett petékben, melyekből csak herék szoktak fejlődni, a termékenyítőnek tartott ondószálcsa nem találtatott. Ebből azután általánosan azt következtették, hogy *a nőnemű méhek megtermékenyült, a himneműek pedig meg nem termékenyült petékből fejlődnek*. Más rovaroknál azonban, melyeknél a parthenogenesist vagyis szüznemzést szintén fennállónak mondják, — a meg nem termékenyült petékből nem himnemű, hanem nőnemű egyedek, a megtermékenyült petékből pedig nem nőnemű, hanem himnemű egyedek fejlődnek ki. Ezen más fajú rovaroknál s így ugyanazon egy osztályba sorozott állatoknál tehát éppen annak ellenkezője állana fenn terméseti törvényképen, a mit a fent nevezett tudósok a méheknél

ugyancsak természeti törvénynek találtak! — Ez a körülmény éb-
reszt kételyt s int óvatosságra az ilyen ellentmondásban álló ada-
tok, vagy magyarázatok helyessége iránt. Ezért nem szabad figyel-
men kívül hagyni, hogy a fent említett mikroszkopikus vizsgálá-
tokból vont következtetés a megtermékenyülés egyetlen egy és
pedig *csupán alaki* sajátságára van alapítva. Az élet s az élő lé-
nyek szervezeti fejlődése pedig nem áll csupán alaki változásokból,
illetőleg alakcseréből; hanem *anyagcseréből* s az ezt kísérő *erély-
változatokból*, melyeknek az alaki fejlődések s változások csak egyik,
nem épen leglényegesebb sajátságát képezik.

Mind a pete, mind az ondó s ennek szálcái sejtkepződmé-
nyek, mindeniküknek van sajátos külön életfejlődése egészen
összetalálkozásuk s egyesülésükig, mely életfejlődésük ezután a fia-
sítási fejlődésben közössé válik. — Az ondószálcák — addig, míg
külön életfejlődésben vannak — egymagukban meg nem élhetnek,
nem mozoghatnak; mozoghatóságukat csak más szerves elemek
hozzájárulása által nyerik. Ezen hozzájáruló szerves elemeket pedig
nem tudományos, mikroszkopikus vizsgálatoknál s különösen az ezek-
ből vont következtetéseknél egészen figyelmen kívül hagyták.

Az állati sejt élete a sejt előképléje (protoplazmája) tevékeny-
ségében nyilvánul, ezért nevezte azt Kölliker a sejt élőanyagának.
Ebben megy végbe a sejtek anyagcseréje s más anyagainak kép-
ződése, a sejt fejlődése és szaporodása útján. A sejtekben végbe-
menő változások: a szemcsésedés, magképződés, elválás, szaporodás,
más sejttel való egyesülés s egymásban való felolvadás. — A sejt
protoplazmája albuminát, tehát dialitikus tekintetben kolloid termé-
szetű s a krystalloid vegyületű folyadékokat mohón felszívja. A
sejtmag savas, míg az azt körülfogó anyag aljhatású. A proto-
plazma elválása a sejt magja körüli élenyesedésben s innen ter-
jedő savképzésben mutatkozik; a környezet aljhatása azt, mindad-
dig míg tulsúlyban van, leköti. A savképzés tulsúlyba jutásával az
anyagcsere s az elválások élénkülnek, a szervezet fejlődésnek,
vagy esetleg felbomlásnak is indul.

A fejlődés alatt a sejtes szervezet anyaga szaporodik a kör-
nyezet útján, főképen a levegő alkatrészeiből való felszívás által.
Ezt a görcső segítségével mikrochemiai kísérletek útján kimutat-

hatni. E vegyefolyamatokban az erély más változatai is nyilvánulnak, nevezetesen hő, villamosság és mechanikai mozgás.

Az ondó szálcsákat fejlesztő szerv a magasb fejlettségű állatoknál a him heremirigye, mely azokat csöves alkatu szervezetében sejtek alakjában fejleszti és a vele folytatólagosan összefüggő mellékhere vezetékein át az ondóhólyagba juttatja. Ennek a mirigyes szervnek a válmányával elegyedve, az ondószálcsák tovább érnek s mozoghatók lesznek, míg végre a dülmirigy (prostata) s a Cowpermirigyek válmányával is elegyedve, alkalmilag rendeltetésük helyére, a nőstény petéjébe kerülnek. E sejtek fejlődésük kezdetén gömbölydedek, világosak, hólyagszerűek, egy vagy több, gyakran sokmaguak, itt-ott lánczolatossan összefüggők. — Kölliker szerint e sejtmagokból fejlődnek ki az ondószálcsák. E sejtek magjai t. i. megnyulnak, egyik végük kivékonyodik s képezi a szálcsát, míg másik végük vastagabb maradván, a szálcsa fejét képezi; Lavalette szerint pedig a szálcsa fonálrésze nem a sejtmagból indul ki, hanem a sejt protoplazmájának csillószállá való fejlődése. — A kifejlődött ondószálcsa tehát egy neme a csillósejteknek (Flimmerzelle) s a többi csillósejtektől abban különbözik, hogy csak egyetlen egy csillószállal bír.

Az ondószálcsák, a mellékherék vezetékeiben, e vezetékek sűrű válmányával bevonatnak s mintegy csomagszerűen begöngyöltetnek. Ebben az állapotban nem bírnak mozogható képességgel. Mozoghatóságukat csak az ondóhólyagok, a dülmirigy s a Cowpermirigyek gyengén aljhatásu válmányainak behatása alatt nyerik; míg maga az ondó — Frerichs szerint — vegyileg semleges természetű. A gerinctelen állatoknál, minők a méhek is, előfordul az, hogy a him az ondó szálcsákat csomagok alakjában, megkeményedő burkba, mintegy hüvelybe foglalva adja át a nősténynek (Leuckartnál: Saamenstäbchen, másoknál: Saamenpatrone). — A párosodó méh-anya tehát felbontatlanul veszi át a himtől az ondószálcsa csomagot s helyezi el saját ondótartójába, az igazi ondóhólyagcsába. Nézetem szerint ennek a válmánya által bontódik fel a csomag burkolata és szabadulnak fel az átköltöztetett ondószálcsák, hogy itt megérve, mozoghatóságukat s ezzel a petébe való behatolási képességüket megnyerjék. — Az anyának e szerve az ezzel összefüggő u. n. toldalékmirigyekkel (Anhangsdrüsen) helyettesíti tehát

a him-méhnél hiányzó megfelelő szerveket; mert a himnek az a szerve, melyet eddig ondóhólyagnak mondanak, nézetem szerint inkább a mellékherék teendőjét végzi.

A petefészek alkata a magasb szervezetű állatoknál szövezetes (parenchymatosus), míg a méheknél csöves, mint a hímek heremirigye, s Leuckart szerint a méhanya petefészkeinek petecsöveiben — a peték kifejlődése előtt s fejlődésük alatt — ép oly sejtek vannak, minőkől a herékben az ondószálcák fejlődnek, s e sejtek a fejlődő petéket e csövekben körülveszik, úgy, hogy a fejlődő s kifejlődött peték e csövekben ily sejtekkel, illetőleg ily sejtek rétegeivel váltakozva haladnak a közös petevezetékbe s innen tovább. — Ez a méhek petefészkeinek csira- (hermaphrodita) természetű képződésére mutatni és Schönfeldnek azt az állítását igazolni látszik, mely szerint a méhpete már a petefészekben érik meg s válik önálló kifejlődésre képessé. Ez azonban — nézetem szerint lényeges bizonyíték: nem a parthenogenesis mellett, hanem inkább a méhanyának bizonyos fokú csiratermészete mellett. — A csiraszervezetek előfordulnak az alacsonyabb fejlődöttségű állatoknál, nevezetesen a puhányoknál, ilyen p. o. Eisig szerint a Lim-nous auriculáris nemző mirigye, melyben úgy a peték, mint az ondótestecskék is képződnek.

A méhanya a fentebbiek szerint nem minden valószínűség nélkül mondható bizonyos fokú csirának. Metzger Ede ur tehát nézetem szerint nem egészen rossz uton indult, midőn a méhanyát csirának tekinti. De az érvek ellene, mint mellette, eddig csupán alaktani (morphologiai) adatokból gyűjtettek, ezek pedig az én nézetem szerint nem elegendők a kérdés eldöntésére.

A csiranemzés felfogására nézve azonban az eddigi alaktani vizsgálatok eredményeiből is merithetni némi utmutatást, a meny nyiben ezekből is már kiderül, hogy a magasabb fejlettségű állatok petéiből fejlődő ébrény (embryo) nemző szervei a Wolf-féle testekből; illetőleg u. n. ősvesékből kezdenek fejlődni és pedig Waldeyer szerint nem csupán az egyik, hanem egyszerre mind a két nemű nemzőszervek elemei, melyeknek egyike azután a fejlődés folyamában visszaképződik s elenyészik, míg a másik megmaradva, tovább fejlődik. Ha az egyik nem visszaképződése s a másiknak kifejlődése nem teljesen megy végbe: akkor fejlődik ki a kisebb-nagyobb

foku csiratermészetű ivadékszervezet; de hogy mi okozza az egyiknek visszaképződését, azt eddig — a mennyire én tudom, — kidcriteni még nem sikerült, s Waldeyernek fentebbi megfigyelése a parthenogenesis tanával, nézetem szerint, sehogy sem egyezik. Itt a homály még nem oszlik! — De ennek a homálynak elosztatására nem is a méhészek, hanem a physiologusok vannak hivatva és pedig nem csupán mikroszkopikus alaktani, hanem egyszersmind mikrochemiai vizsgálatok eredményeivel, melyek segítségével ki kellene deríteni, mennyire telnek meg a fentebb felsorolt adatok a valódi tényállásnak. Ezért óhajtandó, hogy egyetemeink jelesebb szaktudósai, a kik a physiologiai mikrochemiával is foglalkoznak s a tudomány ez időszertinti magaslatán állanak, figyelmüket e kérdés alapos tanulmányozására s megoldására is irányítsák.

Neumann Samu.

A méhek beteleléséről.

Az egyesítésre vonatkozólag:

Ha a főmézelés végével — mi Erdélyben julius közepe tájára esik — azonnal egyesítünk: csakis kárt teszünk mind a tőkében, mind a hozamban. Ma már minden okszerűen méhészkedő tudja, hogy a juliusban életben levő dolgozó méhek közül egy sem tel ki, s a julius közepén elől levők még szeptembert sem érik meg. — Az egyesített család avval a rajjal tel ki, melylyel az anya augusztus végén, szeptember közepén és azontul szaporit. Tudnunk kell azt a szabályt, hogy a főmézelési idő, vagyis a rajzási idő beszüntével bármily erőben levő anya, bármily hozzáadott népességgel is: hanyatlólag szaporit; tehát napról-napra kisebb téren. Eme szabály alól még az akkor nevelt anyák sem kivehetők. Minden nyereség az lenne az egyesítésben, hogy többen többet gyűjtenének egy kevés ideig, t. i. míg az egyesített népesség él, azután gyűjtene az egy anya hanyatló szaporulata, t. i.: ha van miből. Egészen más munkát fejt ki az egyesített másod- vagy utóraj népessége a legnagyobb mézelési időben, az új anya legmagasabb petézési képességével, — midőn mindenben fiatal erő által lázasan foly a munka. Itt már van értelme az egyesítésnek. A betelelésnél az egyesítést a telelő népességért, s ha szükség, az élelem összpontosításáért tesszük, mert ismeretes, hogy többen aránylag

kevesebbet fogyasztanak és jobban fejlődnek, mint kevesen. De a korai betelepéssel ez a cél nincs elérve, mert a korai egyesítéskor élt népség mind elvész, csak az egy anya, esetleges jó vagy rossz, későbbi szaporulata marad télire. Mig külön családonként a betelepülő népességet mindvégig 2 anya szaporítaná és tartaná fenn a naponkénti munkások számát, éppen a téli szükséglet tudata a család fenntartásáért nagyobb tevékenységre készíti, mint az egyesített családoknak egy anya által pótolta, rohamosan apadó népességét. E 2 család népessége az őszi mézélésre mégis több lenne, mint egyesítve, jobban és tovább tartaná ki a munka erőt a hozamra és jóval több fiatal népességet adna a téli szükségletre, a késői egyesítéssel. A mely népet késő ősszel egyesítünk, az mindegyütt marad ott, a hol kívánjuk, míg a nyári egyesülésnél jó részben elvész és széteszik a nép tetszése szerint a szomszédos kaptárókba.

Csakis ősszel ítélnéljük meg helyesen, a téli szükségletre, változatlanul, mely családok egyesítendők, melyek nem. Addig 2 család népessége arányában nagy változás állhat be; így vagyoni tekintetben is. Mig az egyik gyorsan hanyatlik alá mézben és népességben, addig a másik egyesítésre szánt, szegényebb, ősszel amannál népesebb és vagyonosabb lesz. Mig az egyiknek erőteljes anyja volt a főmézéléskor, a másiknak gyenge vén anyja, de a nyár folytán észrevétlenül anyát ujitott; őszre kelve derék fiatal anyával, elegendő néppel és vagyonnal amannál jobb családdá vált.¹ Az egyik deréknek ismert anyja a nagymérvű petezés miatt kimerült, a másik gyengének ismert anyja a tavaszi vagyoni- és népességért a főmézélési időre nem fejthette ki petezési képességét, jó erőben maradt más évre is.² Sok mindentéle ok folyhat be a változásra az egyesítési mérlegre vonatkozólag, mit a figyelő méhész mind csak ősszel vehet helyes számításba. Megtörténhetik, hogy a ki a főmézélés végével egyesített, ősszel még egyszer egyesíthet. De hiszen azon egyesítés nem is olyan mulhatlan szükség, mint a hogyan igen sok esetben, igen sokan vélik.

¹ Az anyák helyes ismeretéről egy más alkalommal.

² Abend egy alkalommal, — ha jól emlékszem a szűz nemzónyák tárgyalása alkalmával — sok tapasztalatból merített igen helyes ismerettel teszi meg ide vonatkozó észrevételét.

Az egyesítésnek ott van helyes értelme:

a) A hol egy meghatározott mennyiségen felül a létszámot nem akarjuk emelni;

b) a hol a nyár folytán meg nem ujitott, hibás vagy elgyengült, vén anyás családot kell egy fiattal egyesítenünk;

c) ha annyira méz- és népszegény, hogy egymagára semmi esetre ki nem teelhető.

A fiatal anyás családokat 4—5 keretre, mikép Abend ur ajánlja, bátran teelhetjük, ép annyi hasznát vesszük a következő évben, mint az egyesített nagy népü családnak; még mondhatom, hogy őszi eredményében többet. — Megmondom, miért.

Bármely egyesített dus népü családanya nem szaporit 2 anynyt, mint a kisebb téren teelő felenéességü család. A dus népességü család anyja felemelkedik, január hótól fokozatosan, petézési képességének oly magas fokára, a mennyire a kaptárban kifejlett hő, melegített tér, a mézvirág-por és vízkészlet engedi. De eme petézési képesség csak egy bizonyos fokig emelkedik, ha még 3 annyi népesség volna is a fiasítás táplálására. Az a népség, mely az anya petézési képességén felüli tért képes melegíteni s volna még képes ott is fiasítást táplálni, mint oknélküli ingyen élő, teelő népség él tavaszig s rövid időn vész el a téli készlet kárára. Mig egy közepesben, kisebb téren, meglehet éppen annyi nép van, a mennyi az anya petézési képességének, a szükségelt magasságu és terjedelmü meleg fenntartásának éppen megfelel és a fiasítás táplálására kellő mézzel rendelkezik. Ebben tavaszig egyetlen méh sem volt oknélkül és nem teelt a készlet kárára. A tavaszi népesség emebben is annyi lehet éppen, mint a dús népességüben s pedig csak ez jöhet a további munkára és rajzásra számításba.

Egy fiatal-anyás kis népességü család 4—5 kereten kis téren úgy kifejti a meleget, mint jóval nagyobb az aránylag nagy téren. Az egész népség belmunkával van elfoglalva, a fiasításhoz lekötve. Az anya petézési erejét csak a népesség arányához fejti, de ez aztán folytonos és emelkedő a szaporulattal; tavasszal 2 annyi népességgel állit elő, mint a mennyivel betelelt s mégis petézési erejében nincs kimerítve. Az ilyen családot, ha vagyona elég van, 1—2 keret fiasítással felsegéljük, oda emeltük, hová a leggazdagabbat az őszi egyesítéssel. Rajt csinálhatunk belőle, gazdagon mézeltetjük s jó

erőben marad a következő őszre. Ezt nem csak számításból mondom, de 5 évi tapasztalatból. Megjegyzem, hogy az ilyet fiasítással csak úgy emelem, hogy másnak se ártsak. A nagyon népesből kora tavasszal elveszem az érett fiasítást és kicserélem ennek pete és fedetlen fiasításával. Az elsőnek egy kevéssel több munkát adtam a későbbi, de szükségesebb népeség előállítására, a másodiknak koraibbá tettem a munkás-erő szaporítását és így a további szaporitást.

A kiknek célja a létszám emelése is, nagyon gondolják meg, hogy mikor és miként egyesítenek. Jó kaptárban, elegendő mézzel, kicsiny helyen televe, kis családokat is jó eredménnyel lehet teletelni, míg a nagy népeség egy bizonyos számon felül, ok nélkül, kárral fogyasztotta a drága mézet. Erdély hegyes vidékein úgy is haszontalan minden igyekezet a tulságos korai népeségre. Tavasz szeszélyes időjárásunk annyira megviseli nagy népü, nyughatatlan méhcsaládainkat, hogy, mondhatni, jobb az a lassu fejlődés, mely csak május közepén tul kezd gyorsan emelkedni s fejlik ki egész erejében júniusra.

A »Méhészeti Közlöny« valamelyik évfolyamában, emlékszem, hogy Abend ur azt mondja: »Mivel Erdélyben őszi mézlegelő nincsen, annyira megapad a méhcsaládok népesége, hogy 3—4-et is lehet egyesíteni, hogy egy jó telető nép legyen.« Az igaz, hogy őszi legelő kevés helyt van s nem mindenkor, de azt tagadom, hogy annyira kellene egyesíteni. Ugy hiszem, hogy azóta az erdélyi viszonyokat ő is jobban ismerve, más nézetet van. A meny nyiben kevés néppel teletnek be az erdélyi méhcsaládok, annyiban kiségit a tavaszi, éppen az ő fejlődését késleltető szeszélyes időjárásával, míg a korai tulnépeseket haszontalan idővesztegetőkké süllyesztí jó részben egész júniusig.

A röplyukok szükítését illetőleg Abend ur részéről elmondott nézetek helyesek, de még az is hozzáadandó, hogy akkor vannak a legnagyobb melegek, a mikor benn a kaptárban a kifejlett gőzért, s ettől még fokozott hőért, a tápláló léghiányért, a bennülő fiatal méhekért, a fiasítás egészséges fejlődéseért, a szellőztetésre mulhatatlan szükség van. Wieder ur szerint megszükitett kijáró miatt, a benn kifejlett nagy hőért fennakad a munka, mert a méhek félvén a lépek nagymérvü lágyulásától, a legalkalmasabb mé-

zelési napokon künn hűsölnek. Az igaz, hogy ezen a bajon segíteni lehet a keretes kaptárak tolokájának felhuzásával, de nem a kupos kasokban, a hol a baj még nagyobb. A kupos kasok szerkezete okozza azt, hogy még nagy röplyukkal is, a forró napokon váratlan beálló mézéléssel nem tudnak oly nagy eredménynyel gyűjteni, mint a keretes kasokban.

Míg a szellőzhető kaptárakban, az ilyen szerencsés időben mézet-mézre halmoznak, a kupos kasok méhei tétlenségben kénytelenek künn hűsölni, mert a kupidomu kasban a meleg felfelé szorulva, a hő magas fokra emelkedik, a lépeket meglágyítva összemlással fenyegeti; a mi megis történik sokszor. De a röplyuk felette megszükitésének nincs értelme védelmi szempontból is.

A beállandó hivesebb őszi napokig még a gyenge család is nagy mennyiségben foglalja el a röplynk közelét; a közepes és erős családokból egész tömeg tölti ki az éjet.³

Bizonyosra lehet venni, hogy betolakodó ellenség nem tehet kárt a valamire való egészséges családnál, nagyobb röplyukkal sem.

A milli- és centiméterekben való meghatározásnak sincs helyes értelme. Tudom, hogy Abend ur megértés végett hozzávetőleg kívánja így meghatározni, de ez sok kezdő méhészt tévedésbe hoz. Volt szerencsém ilyen betühez ragaszkodó méhészhez is, ki szentírásnak tekinti a felállított szabályokat, értelem nélkül alkalmazva, nem a maga helyén és idejében. Jobb azt mondani: kora tavasztól késő őszig, akkora röplyukra van szükség, a mekkorán a munkára siető méhek egymás mellett kényelmesen járhatnak ki s be. Eszerint a röplyuk a munkás méhek mennyisége szerint módosítandó mindig. Ezt minden kezdő megértheti és megítélheti.

Én télen át sem tartok oly kicsiny nyílást, a milyent Wieder ur ajánl. Azt tartom: jobb alól egy kis hideg, de jó levegő, mint megfojtódással fenyegető meleg. Pedig az oly kis nyílással könnyen történhetik, ha egy pár meghalt méh, vagy valami egyéb oda hull. Az ilyen kis nyílással telelt méh egy-egy kis idólagútlással nagy nyughatatlanságnak, veszedelmes kirepülésnek, vagy ebben gátolva, vérhasnak van kitéve. Csak felül és oldalt ne illan-

³ A mely családnál a röplyuk ily felette megszükitésére van szükség ily korán védelmi szempontból, ott egyéb módon is kell segíteni, mert baj van s nem telelőképes; ez csak nagyon gyenge anyatelelő lehet.

hasson el a meleg levegő, alul nem árt a hüvelyk nagyságu nyílás, sőt ekkora szükséges is a valamire való családnak. Én is azok közé tartozom, kik azt tartják; jobb az egyenlő meleg a méheknek, mint a hideg, de én azt is mondom: inkább türjenek elegendő méz mellett hideget, mint romlott levegőjü meletet. — A méh is, mennyire szervezete képes, rendre alkalmazkodik annyira a hideghez, hogy ugyanazt szintoly módon betelelt, elkényeztetett testvére nem bírja meg. A fokozatos szoktatás által ép ugy természetévé válik és öröklődik a hideggel szembeni kitartása, mint bármely más állatnál, az éghajlatokhoz alkalmazkodott válfajoknál némi tulajdonságok. A megválogatás és szoktatás által nyerhetünk idővel egy edzett, kitartó fajt. Így van nekem 4 kaptár ilyen méhem egy székely gazdától, mely semmiben sem különbözik a többitől, csak teelő képességében. E székely embernek itt hire volt köny nyelmu teeléséről, ritka szerencséről. Neki mindig azok voltak jók magméheknek, a melyeket a vásárlók éppen meghagytak. Mindig azon helyen és azon állapotban teeltek ki, mint a hol nyaraltak. Egész télen át kevés mézzel teelnek, nagy hideget kiállnak. A betelelő csomót ugyanazon helyen hagyja tavasszal az ember, mondhatni mozdulatlan állapotban, mint a hol ősszel meghuzódtak. A fiasítat tavasszal nagyon lassan halad elő, de annál gyorsabb májusban, juniusban; mondhatni egyszerre fejlődik ki a rajzási időre. 3—4 raja mind teelő képes családokká válnak a kupos kasokban, az anyakas megbomlása nélkül. Ez a faj nagyon alkalmas a mi vidékünk időjárásához.

A levegőre vonatkozólag megjegyzem: Ha a mézürt, ajtó- és ablakközöket nedvességet tartalmazó anyaggal tömjük, — minő: sarjuk, széna stb., a fedődeszkáknál, ablaknál támadható nyílásokon a méhekből kigőzölgő nedves levegő a nyirkot magába vevő anyagokat átjárja és nagyon csekély hőnél is felbomlást, penészt idéz elő, mely átjárja az egész kaptárt, az építményt, s előidézheti az egész nép pusztulását. Ha pedig gondatlanl egy pár ujsággal leborítjuk a fedődeszkákat és az alfalakhoz éppen semmit sem adunk, léghuzam támadhat a kaptárban, mi ismét felette sok vizgőzt s ezzel meletet rabol el a néptől; a múkaptárok feltalálása óta anynyiszor észlelt mézjegecedést idézi elő.

Abend ur nem figyelmezteti a későn betelelőt, hogy a fel-

szakított fedődeszkákat többé le nem ragaszthatják a méhek, s a méhész a legjobb igyekezettel is, úgy vissza nem illesztheti, hogy imitt-amott nyílás ne támadjon, de még az ablakok sem oly pontos légzárók. Ugyan elmondja azt, hogy az ujság vagy más papírok, jól le szoritandók, de nem veszi figyelembe, hogy a merev ujság, vagy egyáltalában a lemezekben levő papírok bármint szoritódjanak le deszkadarabokkal, épen a széleken, — ahol a támadt nyílások vannak — nem illeszkednek légzárólag. Az ablakok bármily pontosan legyenek készítve, az ablak-keretszéleken mégis vannak finom nyílások. Ezeken át az alulról felfelé toluló levegő természeti törvény szerint örökös mozgásban van, a mi a méhektől roppant sok meleget rabol el s ezzel együtt vizgőzt és ez a hideg, száraz légvonal okozza a jegecedést is a kaptárban. Bizony az így betelelt kaptárokban sokat szenvednek a méhek s felette sok mézet fogyasztanak; körülöttük egész hómező van s mégis szomjúságot szenvednek. A jegecedésnek indult mézből felszivják a híg mézet és a többit pór alakban hányják a kaptár-fenekre, csakhamar végére járnak a bő mézmennyiségnek s következik a kinos halál.

Csiki János.

(Vége köv.)

Egyesületi élet.

Az Erdélyrészi Méhész-Egylet közgyűlése.

(1894. január 28.)

Elnöklő alelnök: *Turcsányi* Gyula olvassa elnök: báró *Bánffy* Ernő távirati értesítését, melyben sajnálatát fejezi ki, hogy külföldön távolléte miatt nem vezetheti a közgyűlést s az elnöki teendőket megbizzza *Turcsányi* Gyula alelnököt.

Turcsányi az elnöki széket elfoglalván, a következő beszéddel nyitotta meg a közgyűlést:

Mélyen tisztelt közgyűlés!

Holnap lesz egy éve azon, egyleti életünkre nézve épen nem jelentéktelen eseménynek, hogy az Erd. r. méhész-egylet itt e helyen, szabályszerű választás útján, a tisztviselőket és az ig. választmány tagjait megválasztotta. A választás eredménye akkor bizonyos körökben feltűnést keltett, sőt nincs miért palástolni a dolgot,

érdekelték részéről, az eredmény feletti hang itt-ott kétes értelmű is volt.

Nem ok nélkül reflectálok m. t. közgyűlés e tényre, de teszem ezt most azért, hogy az eredmények megbírálásában, midőn egy évi működésünkről beszámolunk, a kezdet nehézségei is figyelembe véssenek; teszem azért is, mert az akkor elvállalt kötelezettség nagyságát éreztem én, érezték az egyesület tisztviselői és a választmány tagjai mindnyájan.

Az egyesületek ügyeinek vezetése, napjainkban nagy felelősséggel, sok munkával, sokszor kényelmetlen ügyek és kérdések lebonyolítása és megoldásával jár. A közügy azonban megköveteli, hogy az ilyenmű tekintetek ne szolgáljanak akadályul arra nézve, hogy az elhivatottak az állást elfogadják; mert a választás vagy megtiszteltetés, s ez esetben hálára kötelez, vagy teher, s ez esetben előle kitérni, tán kényelmi tekintetből, nem szabad.

Ezek azon tények és elvek, melyek, m. t. közgyűlés, készítettek bennünket arra, hogy a munka és feladat megoldása elől ki ne térjünk. Igen természetes, hogy a midőn ez alkalommal beszámolunk s némi eredményeket mutathatunk fel: ezek elérésében nem egyedül saját buzgalmunk az, mire utalni kívánunk, hanem közhasznú egyesületünknek buzgó tagjai részéről nyilvánuló jóakarata és gyámolítása.

Működésünkben méltán számítottunk már egy év előtt is azon ügytársainkra, kik minden személyi és anyagi tekintetek nélkül megszokták és szeretik a közügyet szolgálni. Ebbeli reményünkben nem is csalódtunk, a miért is fogadják az illetők hálás köszönetünket és elismerésünket.

Kiváló helyen adózunk azonban tiszteletünkkel méltóságos báró Bánffy Ernő elnökünknek, ki iránt teljes elismerésünk a gyakori érintkezés által csak hatványozódik. Ő egyesületünk sajkáját, ugy saját személyes befolyásával, valamint bölcs tanácsaival, sok esetben hathatós közreműködésével is istápolja, vezeteti és célhoz segíti. Végtelenül sajnálnunk kell azért, hogy mai közgyűlésünket is ő személyesen nem vezetheti, s külföldről hozzám intézett táviratában — miután sajnálatát nyilvánítja, hogy részt nem vehet gyűlésünkön — csekélységemet bizza meg annak vezetésével.

A többi ügytársainknak jóakarata méltatásába nem bocsát-

kozom, ezt a választmányi jelentésben főtitkár barátunk úgy is megteendi; egyleti működésünk mult évi részleteit ugyanő adja elő; pénztári viszonyainkról az erre vonatkozó jelentés ad tiszta képet, én még csak arra szoritkozom, a mi ez idő szerint egy ily nagyfontosságú egyletre, a minő az Erd. r. méh.-egylet, az 1896. évi milleniumi kiállítás alkalmából ránk vár. Vajjon mit és miként kell e tekintetben tennünk, azt — a mennyiben reflexióimnak ez tárgya sem lehet — nem tudom; azt azonban kérem — s erre méltóságos elnökünk által is fel vagyok hatalmazva, — hogy egyletünk e mai közgyűlésében hozza meg a milleniumi kiállításra vonatkozó elvi jelentőségű határozatait, s ezt lehetőleg oly irányban, hogy: *„egyletünk a milleniumi kiállításon lehetőleg önállóan, függetlenül más, hasonlírtánu egyletnek befolyásától menten, maga lábán óhajt megjelenni.“*

Sok függ attól, m. t. közgyűlés, hogy ez irányu működésünket minő utra terelhetjük. Mezőgazdaságunknak eme, hova-tovább nagyobb és nagyobb tért foglaló ága megkívánja, sőt megköveteli tőlünk, hogy az Erdélyi részek képviselőtében a méhészet eredményei is méltókép legyenek feltüntetve.

Kérem, méltóztassanak az előadásokat becses figyelmükre méltatni s ügyeinket bölcs tanácsokkal előre vinni segíteni.

Ezzel a gyűlést megnyitom.

Ezután *Wieder* József főtitkár olvasta föl a választmány 1893. évi működéséről alábbi jelentését:

Mélyen tisztelt közgyűlés!

Az Erdélyrészi Méhész-egylet történetében nem minden jelentőség nélkül folyt le az 1893-ik esztendő. Az egylet működését egyfelől az előző év bezárásával, illetve az abban törtétekről beszámolással végezte, másfelől a régi kipróbált erőket az egyleti életben épen nem kényelmes tisztviselői teendőktől felmentette. Tette azt az egylet azért, hogy ha a tisztviselőség az egylet életében kitüntetés, részeltessen abban másokat is, de ha teher, — már pedig az — rójjá azt más tagjaira is.

Ezen forduló ponttól nem tehetünk lépést a nélkül, hogy a nevek mellőzésekével a régi tisztviselők előtt tisztelettel le ne vegyük kalapunkat s azoknak működését méltó elismerésben ne részesítsük. Az Erdélyrészi Méhészegyletnek külterjes létrejötté, legnagyobb-

részt oly tagtársaknak köszönhető, kik ma már az egyesület vezetésében csak részben vesznek részt. A míg tehát azoknak szép feladatuk az volt kitűzve, hogy az egyesületet megteremtsék: a mostani, s ezután következő tisztségviselők s választmányok szép, de nehéz feladata: az egyesület fenntartása és fejlesztése.

Egyesületünk múlt évi működéséről rendszeresen vezetett jegyzőkönyveink nyomán számolunk be, melyek szerint tartottunk összesen 21 gyűlést, ezek közül 12 választmányi és 9 felolvasó gyűlést.

Felolvasó estélyeinken a méhészetnek elméleti fejlesztésére irányította minden törekvését választmányunk; ezért mondta ki határozatilag, hogy csak kidolgozott és rendszeres előadást — a mi a sikert leginkább biztosítja — enged tartani.

A felolvasásokat alelnök Turcsányi Gyula nyitotta meg »a méz és annak tápértéke« című értekezésével. Ugyanezen gyűlésen lett bemutatva, egy külföldi minta után, igen előnyös módosítással Máthé Mihály bádógos készítette viaszolvasztó, mely ez ideig már több esetben igazolta célszerű voltát. — A mennyiben az elméleti oktatást a méhészet gyakorlati eredményeivel is egybe lehet kapcsolni: a különböző mézterményeket bírálat alá véve, tanulságul szintén bemutatta választmányunk. A jeleseknek talált készítmények vényeit az egyes egyesületi tagok készséggel bocsájtottak a közönségnek rendelkezésére. A kitüntetett méztermények jegyzékét a Méhészeti Közlöny 1893-ik évi 3-ik számában tüntettük fel.

A február 25-én tartott felolvasás alkalmával, tekintettel a közelgő tavaszra, a családok átvizsgálásáról tartott előadást Turcsányi Gyula, mely alkalommal a méhészetnek eme fontos teendője többoldalu mngvitás tárgyát is képezte. Ez eszmecsereben részt vettek: Biró Gyula, Wieder József, Gebhardt Döme. Végmegállapodásban elvül tüzte ki az értekezlet, hogy a gyakorlati méhészek minden alkalmat ragadjanak meg, a kevésbé gyakorlott méhészeket figyelmeztetni arra, hogy az igen korai kaptárvizsgálástól minden méhész óvakodjék.

Igen tanulságos előadást tartott Kőmíves Gerő tagtárs a természetes rajzás kérdéséről, majd Wieder József tagtárs adta elő tapasztalatait, melyeket tett tanulmányokkal kötött össze a műrajok készítéséről és azok mikénti készítési módjáról.

Ugyancsak Wieder tagtárs adta elő a méhészet történetét az

ó-kortól maig, különösen kiemelve a méhészet akkori nagy fontosságát. Ma a mézet, viaszt a gyári termények egész halmaza pótolja, u. m. előbbit a cukor, utóbbit a faggyu, stearin, földi viasz, gáz, villany. Végül kifejtvén a méhészet közvetlen hasznát, melyet kasonként és évenként 12 frt 50 krban számított ki.

Nem volnánk hűségesek egyleti működésünk történetéhez, ha kiváló sulyt nem fektetnénk arra az eredményre, melyet egyletünk esti előadásai alkalmából dr. Bálint Sándor egyetemi tanársegéd és az erd. muzeum állattári őrségédének szakszerű felolvasása által elért. Nevezett tagtársunk ugyanis a méhek természetrajzát tudományos alapokon és oly kimerítően tárgyalta, hogy hazai irodalmunkban eddig különbet hiába keresünk, sőt ily komplett egészet a német irodalom is aligha mutat fel. A mélyen tisztelt közgyűlésnek figyelmét e műre már itt hívjuk fel, jelezni óhajtván, hogy indítványaink sorrendjén a műnek külön kiadására nézve a részletes indítvány választmányunk nevében meg fog tétetni.

Azt hiszi azért a választmány, hogy a t. közgyűlésnek teljes helyesléssel találkozik, midőn dr. Bálint Sándor tagtársunk valódi méhszorgalommal összehordott munkájáért teljes elismeréssel adózik.

Választmányi gyűléseinknek jegyzőkönyvei egyleti működésünk hű tükre, s e tükör szép képet mutat. Élénk részvét, kitartó munka, a közcélban is megnyugtató eredmény az, mit ebből kiolvasunk.

A választmány önmagának zengne dicshymnust, ha minden tekintetben azt állitaná, hogy működése kifogástalan. De egy kifogástalan van a választmány működésében, s ez az, hogy közgazdasági érdekeinket szem előtt tartva, a czélak elérésére törekedett s ha e törekvését mindenben siker nem koronázta is, annyit mindenki láthat, hogy midőn a tökélyt el nem érte, nem várja a választmány, hogy az ez irányban nyilvánuló elégedetlenségi hang kifejezésre jusson, hanem bevallja maga, hogy a sikertelenség esetén *ön maga* legmegelégedetlenebb. Törekvéseinkben számot kellett vetni a körülményekkel s ama nehézségek, melyek a sikernek útjában állottak, az előhaladást megakadályozták, mind oly emberi dolgok, melyekkel a legnagyobb hatalmaknak is számot kell vetniök. Ha tehát nem érhettünk mindent, elértük azt, a mi megnyugvást ad munkálkodásunkban.

E munkálkodásunkról van szerencsénk a következőkben beszámolni: az új választmány 1893. február 4-én tartotta első rendes gyűlését, mely gyűlést felolvasással kötötte össze, olyformán, hogy jeles méhésztársunk Pohánka Ödönnek »a kaptár« című kitünő értekezését olvasta fel a főtítkár. Az irodalmi színvonalon álló értekezés annak idején lapunkban is méltatva volt. Folytatólagosan méltóságos br. Bánffy Ernő elnökünk tapintatos vezetése alatt a választás alkalmából bizonyos fokig még hullámzó kedélyek lecsendesítettén, az újonnan választott tisztviselők és választmány működésükbe mintegy beigtattattak. Bodor László lelépő I. alelnök szellemes és lelkes beszéddel üdvözlé öméltóságát az újabb cyklus küszöbén, volt tisztviselő társainak nevében és helyett az új tisztviselőket és a választmányt bemutatja öméltóságának.

Elnök ur öméltósága az egylet érdekeiért lelkesülő jóindulatát biztosítja a jövőre is, de felkéri az új tisztviselőket és a választmányi tagokat, hogy ezek ne csak helyeiken legyenek, de azt mind-egyik hűséggel töltsé is be. Ily előzmények után, a közgyűlés megbízása folytán, megtétetett a kellő intézkedés, hogy a Nagyméltóságú Földmivvelésügyi Minister Urhoz az 1893-ik évre segélynyerés céljából zárszámadásaink és költségelőirányzatunk fölterjesztessék. Ezen felterjesztésnek meg is lett az az eredménye — melyért hálás köszönetünket kell nyilvánítanunk, — hogy a Nagyméltóságú Minister Ur részéről egyletünk államsegélyben részesült

Az Erdélyi Gazdasági Egylet elnöksége a múlt évben is szives volt szaklapunkat 150 frttal segélyezni, azon kikötés mellett, hogy ezen összegből csak 100 frtot fizet ki, a régi 200 frtos tartozás fejében pedig 50 frt törlesztést eszközöl.

Nem szivesen teszszük, de fel kell említenünk azt a körülményt, hogy az új tisztikar az egylet vagyionát képező okmányokhoz és ügyiratokhoz, csak a szokásos eljárás mellőzésével juthatott, mely működését jelentékenyen nehezítette.

A körök működéséből ki kell emelnünk: a sz.-ujvári méhészkörnek, különösen Voith Gergely és Páll Kristóf tagtársaink fáradozásai által elért fényes eredményt, mely abban nyilvánul, hogy Sz.-Ujvár szép sétaterének a Szamosra nyíló részét egy valóban szép, ez évben felállított mintaméhes disziti.

Kiváló érdemei vannak a korondi méhészkörnek, melynek

életet, s kiváló lüktető erőt, többi buzgó társai között, s azoknak élén Csiki János igazgató-titkár ad, ki sem fáradságot, sem költséget nem kimélve, mindent elkövet, hogy a méhészetet nemcsak saját maga érdekében, de kivált polgártársainak előnyére felvirágoztassa. Kiváló szorgalommal gyűjti tapasztalatait, rakja azokat halomra, hogy innét azután az irodalom terén is — hol nevével gyakran találkozunk — szolgáljon a jó ügynek. Ugyancsak igen nagy mértékben köszönheti üdvös újra szervezését a korondi kör Csiki buzgóságának s talán nem sértjük meg a vele karöltve működő tagtársait, ha a Korondon létrejött mintaméhes felállításából is az oroszánrészt neki juttatjuk.

Nagy örömeinkre szolgálna, ha a mélyen tisztelt közgyűlés előtt összes méhészköreinkről ily elismerőleg nyilatkozhatnánk. — Nem tagadhatjuk azonban, hogy a többiek nagyrészt passzív állásba helyezkedtek. A m.-ludasi kör tanúsított ugyan buzgóságot, de azt hisszük, hogy annak vezetői, erejüket és tehetségüket nagyobb mérvben a közel jövőben fogják érvényesíteni. A m.-vásárhelyi kör dr. Agyagási Károlylyal az élén, nagyobb eredményt a múlt évben nem tüntetett ugyan fel, de jövőre e kör iránt is jó reménnyel lehetünk.

A körökről szólva, kénytelenek vagyunk jelezni ama nehézségeket is, melyek a tagdíjak beszolgáltatásánál több oldalról mutatkoztak. Nem említjük azonban névszerint a nehézségeket okozó köröket, mert ily körülményeknél a neveket elhallgatni kölcsönösen kellemesebb.

Választmányunk áthatva ama kötelességérzettől, mely őt arra ösztönzi, hogy egyletünk üdvös működését minél inkább általánosítsa, elhatározta, hogy a mezőgazdaságnak mindazon barátaihoz kiknél a méhészet iránt fogékonyságot tapasztal, felhívással keresi meg, hogy egyletünkbe belépven, törekvésünkben legyen segítségünkre. A keresztülvitelével az elnökséget bizta meg, melynek részben köszönhető az, hogyha bár egyfelől egyletünk tagjai megfogytak, e révén újabb erősödést nyertünk.

Kiemelkedő fontos mozzanatként emlékezünk meg azon kiállításról, melyet egyletünk az Erdélyrészi Kertészeti Egyesülettel együttesen 1893. okt. 8—12-ig Kolozsvárt megtartott. Ha tekintetbe vesszük a rossz méhészeti eredményt, mely miatt a múlt

évben annyi panasz hangzott el: könnyen megérthető, hogy választmányunk a kiállításba tulajdonképpen csak azért ment bele, hogy ikertestvéreinek a gyümölcsészetnek, s általában a virágnak testvérszeretetét kimutassa. Aggodalmaink daczára is 54 tagtársunk jelentkezett a kiállításra; s tette lehetővé annak oly mértékben való megoldását, hogy egészben véve, teljesen meglehetünk elégedve az eredményekkel. A kiállítás vezetésére választmányunk egy bizottságot küldött ki, melynek tagjai voltak Bodor László, Csiki J. János, Kőmives Gerő és Wieder József, elnöke pedig Turcsányi Gyula.

A kiállításak mozzanatait a kiállítási értesítő, valamint szaklapunk, a Méhészeti Közlöny, annak idején részletesen hozták. Itt azért csak a kiemelkedőbb eseményekről emlékezünk meg. Örömmel tapasztaltuk ugyanis, hogy felkérésünkre a Nagyméltóságú Földmivelségi Minister Ur a kiállításon Ngs. Kovács Antal orsz. méhészeti felügyelő ur személyében magát képviseltette, valamint méhészeti ismereteinek gyarapítása, illetve értékesítése céljából Ábend András méhészeti vándortanító urat kiküldte. A kiállítás rendezésével és eredményével a méhészeti felügyelő ur teljesen meg volt elégedve, s e meglegedésének nemcsak szóbeli, de tettebeli nyilvánítását is adta az által, hogy egyletünket belépésével tisztelte meg.

A kiállításnak másik örvendetes eseménye az, hogy Ngs. Borszéký Soma ny. min. oszt. tanácsos ur, egyletünknek tiszteletbeli tagja, Budapestről szintén lejött, hogy itt ügyeink iránt való érdeklődését személyes megjelenésével is bizonyítsa. Ugyan ő volt szives a kiállítás alkalmából tartott szakértekezleten elnökölni, valamint ugyane gyűlésen a méhészet érdekében nagy jelentőségű előterjesztést is benyújtani. Tekintve ugyanis a most tárgyalás alatt levő mezőgazdasági és mezőrendőri törvényeket, ezekben a méhészetnek minél nagyobb előnyök kieszközlése céljából fölterjesztéseket indítványozott.

Teljes elismeréssel kell megemlékeznünk azon tagtársainkról, kik kiállítási költségeink részbeni fedezésére kiállított tárgyaik adományozásával járultak, névszerint: Platta Antal, részben a korondi méhészkör, Botár József. Hlatki Miklós, részben Kerezsi Lajos, Forgács Lajos, részben Szállási Márton és Szállási József, Ambrus

Márton, Dunky fivérek, Szukup Lajos és Tóth Tamás igen tisztelt tagtársainkról.

Ezen adományok a kiállítás után nyilvánosan elárvereztetvén, értük 9 frt 86 kr. folyt be, s ezért fogadják e helyen is az adományozók köszönetünket.

A kitüntetésekre egy ezüst, 4 bronz érem, 6 kitüntető, 12 dicsérő és 29 elismerő oklevél állt rendelkezésünkre. A kitüntetetteknek névsora annak idején már közölve lett. A bíráló bizottságnak tagjai voltak: Borszéký Soma elnöklete alatt, Turcsányi Gyula, Bodor László, Gebhardt Döme, Csiki János (korondi), Voith Gergely és Wieder József.

Tisztelt közgyűlés! Mint minden kiállítás, ugy ez is megkövetelte egyletünktől az anyagi áldozatot, mely áldozat pénztárunkat igénybe vette ugyan, a bevétel reménye nélkül, de ama jelentékeny erkölcsi haszonnal hasonlítva össze, melyet elérni szerencsések voltunk, a kiállítást végeredményében igen sikerültnek jelezhetjük. Ezen erkölcsi siker elérésében kiváló érdemei vannak: Bodor László szerkesztő, Turcsányi Gyula I. alelnök, Gebhardt Döme pénztárnok, Csiki J. János mülépgyári igazgató központi, Csiki János korondi, Benkő Benedek és Molnár János m. ludasi, Voith Gergely és Páll Kristóf sz. ujbári méhésztársainknak, valamint, sőt talán leginkább Geger Ede temesvári kiváló ügýtársunknak, ki ritka szépségü preperatumát nemcsak kiállította, de azt egyletünknek is szives volt átengedni. Fogadja érte e helyen is egyletünk köszönetét.

Egyletünk működésének hű képét nem adhatjuk a nélkül, hogy tiszteletünk és elismerésünk adóját le ne rójjuk azon ügybuzgó tagtársaink iránt, kik ügyünket önzetlen buzgósággal s igaz szeretettel magukénak vallották.

Már fennebb is megemlékeztünk Ngs Borszéký Soma nyug. min. oszt. tanácsos urról, itt azonban jól esik még egyszer elmondanunk szívünkéből fakadó azon elismerést, melylyel csak az igaz érdem előtt hódolunk. Az igaz érdem pedig csak oly alakban nyilvánulhat, minőbe azt Borszéký öltözteti, ki minden alkalmat megragad, hogy ugy egyletünket, mint az azt szolgáló gazdasági közgazdasági érdekeket szóval és tettel emelje.

Egyletünk tekintélyét és életét a szellemi munkásság hatványozott kifejtése emeli, s e téren a már is hervadhatlan koszorút

ujabb, örökké virító virágokkal gyarapította lapunknak, a »Méhészeti Közlöny«-nek, ez idő szerinti buzgó szerkesztője: Bodor László tagtársunk. Működésünkben ott találtuk őt mindig, a hol munkára és jó tanácsra volt szükség. Örvendetes eseménynek tekinthetjük azt, hogy lapunk nemcsak az erdélyi részekben hódított nagyobb tért, hanem a Királyhágón túl is, és hogy jelenleg a legkiválóbb méhészírókat számíthatjuk munkatársaink közé, ezek között: Sötér Kálmán, Neumann Samu, Csiki János, Metzger Ede Záborszky Gyula és Pohánka Ödönt. Fogadják nemes munkásságukért közcélú egyesületünk teljes elismerését.

Együletünk jelenlegi, mondhatni rendezett, pénzügyi viszonyait ama kiváló ügybuzgalomnak és odaadó lelkesedésnek köszönheti, melylyel Gebhárdt Döme egyleti pénztárnokunk, e nagy gondot, sokoldalú figyelmet és kifogástalan pontosságot igénylő álláson csüng.

Együletünk büszkesége, itteni méhtelepünk, Kőmives Gerő tagtársunk kezében határozottan üdvös lendületet nyert, a mennyiben gyakorlati utmutatásai által fényesen beigazolta ez évben is, hogy a mire vállalkozott, sokaknak tanulságára, előnyére és hasznára, megoldotta.

Közcélú egyesületünket anyagi támogatásban részesítette Ngs Kovács Antal orsz. méh. felügyelő úr, a mennyiben egyesületünk által korábban kibocsájtott részjegyekből 2 drbot 10 frt értékkel nemeslelkűen ajándékozott. Fogadja érte e helyen is egyesületünk hálás köszönetét.

Pénztárunk állásáról, az ennek megvizsgálására kiküldött bizottság teendi meg részletes jelentését, itt csak annyit jelzünk, hogy 1893-ban bevétel 2393 frt 32 kr., kiadás 2366 frt 08 kr., pénztári maradvány 27 frt 24 kr.

Ügykezelésünkben oly módosítást létesítettünk, hogy az elnökség és titkárság, egy igató és egy postakönyvet vezet, melynek alapján egyleti levelezésünk, ide nem számítva szerkesztő és pénztárnok levelezési számaikat, 441 számot tüntet fel. A szerkesztő 240, a pénztárnok 394 levelet irt közcélú egyesületünk érdekében az 1893. évben. Összesen tehát 1075 darab levelet váltottunk egy éven át tagjainkkal.

Az egyesületnek ez idő szerint van összesen 963 tagja. Az 1893 egyleti évben kilépett 73, belépett 113 tag.

A halál is megkövetelte áldozatait. Egyletünknek egyik legrégibb alapítója Bokros Elek távozott el oda, hol nagyok és kicsinyek között elválasztó fal nem létezik; Grand Miklósban egyletünk nemcsak tagját, de egyik legkiválóbb jóakaróját veszítette el; Göndöcs Benedek pedig a magyar méhészet egén mint egy lehullott csillag hiányzik. Boér Sándor, Szedlácskó Kálmán halálával szintén sajnos veszteség érte egyesületünket.

E helyen, hol egyletünknek bölcsőjét az Erdélyi Gazdasági Egylet oly hiven ringatta, hálás elismerés száll az egylet ügyvivői felé részünkről, mert a hű anya szeretetében ez évben is részesíté gyermekét, egyletünket, az által, hogy anyagi támogatásban részesített, a mennyiben 150 frtot szavazott meg lapunk érdekében, jóllehet ez összegért vizontszolgálatul, saját tagjai számára, lapunkat kötötte ki magának, mely tényben kiszámíthatlan erkölcsi támogatás van. Elismerésünkkel adózunk azért, kiemelve azt is, hogy egyleti gyűlésezéseink számára ez évben is átengedte hivatalos termét.

Ezekben van szerencsénk a mélyen tisztelt közgyűlés előtt mult évi működésünkről beszámolni, méltóztassanak a tényeket és körülményeket figyelembe véve, jelentésünket tudomásul venni.

Bodor László indítványára a közgyűlés egyhangu köszönetet szavazott *Turcsányi* Gyula alelnök- és *Wieder* József főtitkárnak az év folyamán kifejtett odaadó szakadatlan munkásságukért.

A pénztár-vizsgáló-bizottság jelentése szerint a pénztár, valamint az összes számadások példás rendben találtattak: indítványozzák a felmentést, mit a közgyűlés a fentartandók fentartásával egyhangulag megszavazott.

Gebhardt Döme pénztárnok felolvasta az 1894. évi költség-előirányzatot, melynek minden tételét a közgyűlés elfogadta. Az előirányzott bevétel 1300 frt, evvel szemben a kiadás 2000 frt. A 700 frt hiányra vonatkozólag alelnök jelenti, hogy állami segély útján reméli fedezhetőnek, mi végből a miniszterhez már felterjesztés intéztetett. *Gebhardt* nagy gondal összeállított több rendbeli kimutatást terjesztett be a tagok- és tagsági díjakról. Az egyesület kiadásairól szerkesztett kimutatás, visszamenőleg 13 évre, kimutatja minden év forgalmát. E szerint mult évi bevételünk 2393 frt 32 kr, volt, míg a 13 év alatti összes bevétel: 20.051 frt 73 kr.

A megürült két választmányi tagságra közfelkiáltással megválasztott dr. *Bálint* Sándor és *Szentgyörgyi* István.

Wieder József főtktár indítványa folytán elhatározta a közgyűlés, hogy felterjesztést intéz a közoktatásügyi ministerhez, hogy az egyesület szakközlönyét pártolásra ajánlja a tanítóknak, továbbá elhatározta, hogy a dr. *Bálint* Sándor »A méh természetrajza« című jeles munkáját saját költségén kinyomatja és az egyesület, tagsági díjjal nem hátralékos tagjainak díjtalanul megküldi. A munka ábrákkal lesz kiadva, mire 60 frt megszavaztatott, a még szükséges további költségek a lap hirdetése és az egyesület irodalmi vállalataiból befolyó jövedelmekből fedezendő.

Dr. *Bálint* Sándor ugyanekkor kijelentette, hogy munkája első kiadási jogát az egyesületnek ajándékozta, miért a közgyűlés a tudós szerzőnek köszönetet szavazott.

A *milleniumi kiállítás* kérdése nagy érdeklődéssel tárgyalta. Több részről heves kifakadás történt a miatt, hogy az erdélyrészi méhészegylet semminemű hivatalos felszólítást még nem kapott a méhészeti kiállítás rendezéséhez hozzájárulás végett, e miatt az egyesület ma is még bizonytalanságban van, holott hozzá kellene látni a munkához.

Elfogadtatott az indítvány, hogy e tárgyban intéztessek felterjesztés a földmivvelésügyi miniszterhez, s abban hívassék fel figyelmre a mulasztásra, s fejtsenek fel az okok is, a melyek szükségessé teszik, hogy e kérdésben a megfelelő intézkedések mielőbb tétessenek meg.

Kimondta a közgyűlés, hogy pártolja az eszmét és azt magáévá teszi. Óhajtható volna, hogy a milleniumi méhészeti kiállítás sikere érdekében az ország valamennyi méhészegylete szövetkezzenek, de ha ez nem sikerül; az erdélyrészi méhészegylet teljesen önállóan fog ott megjelenni.

Az egyesület a maga részéről 1000 frtot ajánlott fel a kiállítás czéljaira, a mi 10 év alatt részletenként lenne törlesztendő, részben pedig magán-adakozásokból gyűjtetnék össze.

Alelnök jelentette, hogy az 1893. évre meghirdetett pályázat eredménytelen volt. Egyetlen pályamunka sem érkezett be.

A közgyűlés a mult évi pályatételeket 1894. évre is kitűzte 100 korona jutalommal,

Wieder J. fölveti az indítványt, hogy a múlt évre kitüzött 100 koronából 50 korona adassék ki a pályázaton kívül beadott legjobb munka szerzőjének.

A közgyűlés, tekintettel az egyesület kedvezőtlen anyagi viszonyaira, az indítványt nem fogadta el.

A közgyűlés, az alelnököt lelkesen megéljenzve, 7 órakor oszlott szét.

A parthenogenesis kérdéséhez.

Dr. Bálint Sándor ur felszólítása következtében, a következőkben adom meg a kívánt, bővebb felvilágosítást:

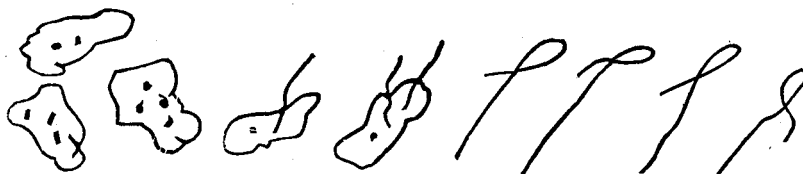
Dr. Dzierzon János, mint karlsmarkt-i lelkész, arra figyelmeztette az érdeklődőket, a méhészeti lapok útján 1845-ben, hogy az anyaméh, szüz állapotban, azaz párosodás nélkül is képes a petézésre, de petéiből csak herék jönnek létre. — Dr. Dzierzon állítása döntetlenség és az ő nézete szerint a szüz anya nemzőképességét senki meg nem támadhatja. De a tudomány az anya szüzi állapotát nem veszi mérvadónak. Látjuk ezt a halak-, hüllők-, túskebőrűeknél, melyekhez a csillagkorányok is tartoznak. Ezek szüzi állapotban hálnak el, de a petéket a hímek, az anyatesten kívül, a rajzás idejében termékenyítik meg. Az önmagukat megtermékenyítő himnőknél, melyek testében meg van mind a két ivarszerv és a peték az anya testében termékenyítettnek meg, a nélkül, hogy más egyén hozzájárulna; olyanoknál, hol a peték az anya testében, vagy azon kívül lesznek megtermékenyítve, nem tekintve azt sem, hogy a pete-megtermékenyítést egy, vagy két egyén eszközli: szüznemzésről, vagy parthenogenesisről nem beszélhetünk.

A fennebbiekből azt látjuk, hogy szüznemzés (parthenogenesis) csak akkor létezik, ha a peték termékenyítés nélkül szaporodás-képesek. Ezt a tudományos meghatározást dr. Dzierzon nem tehetette, mert soha sem foglalkozott göröcsövi vizsgálatokkal és dr. Siebold müncheni tanár, valamint dr. Leuckart akkor giesseni, most leipzig-i tanár, vállalkoztak a göröcsői vizsgálatokra; ők voltak hivatva arra, hogy az anyaméh belsejét és a peték termékenyítését alaposan tanulmányozzák. Akkor lett felfedezve az is, hogy a hal- és békapeték műtermékenyítésénél az ondó csak akkor termékenyít, ha ondószálcsákat foglal magában. Dr. Siebold, később dr. Leuckart

csak a női petéken találtak ondószálcsákat, ama petéknél pedig, melyek terméketlen anyáktól származnak, és melyekből herék fejlődnek: nem találtak ondószálakat. Ezek után kimondták, hogy a herék termékenyítés nélkül létesülnek. Adósok maradtak azonban azzal a magyarázattal: miképen lehetséges, hogy a herék terméketlen petékből jöjjenek létre? Erre magyarázatot mai napig sem adott senki. Ezért kutattam és úgy találtam, hogy dr. Siebold és dr. Leuckart vizsgálatai felületesek voltak.

Mint már említettem, a volt a megállapodás, hogy az ondó-folyadék életébresztők nélkül nem képes termékenyíteni. Az életébresztők a különböző állatoknál, alakra nézve, egymástól nagyon eltérnek, úgy, hogy az egyiknél egy hosszú szál, másoknál egy szál és fejjel, mely szintén hosszú, kerek, lapátszerű, vagy más formákban fordul elő; de vannak olyanok is, hol a szál egészen hiányzik és csak a sejt-alak fordul elő, az pedig lehet alakatlan, csillagszerű, hosszukás vagy kerek.

Most már vizsgáljuk, mi tulajdonképen az ondó és a benne levő életébresztők? Mindenekelőtt tudnunk kell, hogy a testben több mirigy van; ezek a testből folyadékot szívnak fel és avval a tulajdonsággal bírnak, hogy a felvett folyadékot bizonyos tulajdonságú anyaggá változtatják, így p. o. mindenki tudja, hogy soha sem iszunk epét és mégis képes a máj naponta több kiló epét produkálni; egész más anyagot választanak ki a nyálmirigyek, hasnyál-mirigy, vese, mell-mirigy vagy ondómirigyek. Utóbbiak oly folyadékot választanak ki, mely az ondómirigyben levő nyákhártyára azt a hatást gyakorolja, hogy a nyákhártya gyorsan fejlődik és a sejteket elválasztja. Minden sejtől, melyben sejtmagok vannak, képződnek ondószálak, akként, hogy a sejtmagból kinőnek és végre a sejttől elválnak.

Sejtek magokkal Ondószálak fejlődésben Ondószálak

A méh herében a fenti rajz szerint fejlődnek az ondószálak, az anyaméh magtáskájában a nagy petezés alkalmával sokkal gyorsan.

sabban szaporodnak az ondószálak és pedig úgy, hogy a sejtek a nyálmirigyből nem is válnak el, hanem az ondószálak a nyálhártyából, mely a magtáskát kibéleli, kinőnek, úgy, hogy a buza-földhez hasonlítanak, melyen a kalászkok jobbra-balra hajolnak. Ezt górcső alatt 200-szoros nagyítással láthatjuk. Egy szüz anyánál, ily nagyítás mellett nem találunk semmit, de 600-szoros nagyításnál látjuk a temérdek sejteket. Minthogy a természet semmit ok nélkül nem állít elő, ama sejteknek is bizonyos céljoknak kell, hogy legyen s miután az ondóban csakis életébresztők lehetnek: azokat a sejteket is életébresztőknek kell tartanunk, annál inkább, mert ugyanoly sejteket találunk a herepetéken. Dr. Siebold és dr. Leuckart ama állítása, hogy az ondó csakis ondófolyadék és ondószálcsákból áll, nem helyes; még kevésbé helyes állítás az, hogy a szüz anyaméh magtáskájában csak folyadék van; mert ott ama sejtek nagy mennyiségben vannak, mit még Schönfeld sem tagadhat és több vizsgálatnál a szüz anyáknál mindig megtalálta a sejteket s azokat 1893-ik évben először a »Der schlesische Imker« 4-ik számában és a »Deutsche illustrierte Bztg« októberi számában még rajzban is bemutatta; mindamellettt állítja, hogy a herék termékenyítés nélkül jönnek létre. Az ellen Ferdinand Dickel tanár Darmstadtban érdekes kísérleteket tett. Ő az anyaméhet a legnagyobb petezés alkalmával bezárta, úgy, hogy nem volt képes petézni és tapasztalta, hogy az anyaméhek, melyek olykor 24 óra alatt 3000 petét képesek rakni: naponta legfeljebb egy-két petét vesztek. Ebből következik, hogy a petefészkekben érett peték voltak, melyek ha termékenyítés nélkül életképesek volnának, a petefészkekben is fejlődnének és három nap után az álcák kibujnának, de az még 14 nap után sem történik; tehát ezzel bebizonyította, hogy az ébrény nem fejlődhetik termékenyítés nélkül.

Tapasztalatok után tudjuk, hogy úgy a pete, mint a tojás-protoplasma (fehérnye) és a sejtmagból (tojássárga) áll, azok változatlanul maradnak addig, míg egy életébresztő a petébe jön, akkor kezd a protoplasma mozgásba jöni, az életébresztőt a sejtmag körül viszi, míg az a sejtmagot eléri, azzal összeolvad; midőn azután a sejtmag eloszlik apróbb és apróbb sejtekre, melyek nőnek és újra eloszlanak és így keletkezik a sejtfészkek, melyből az ébrény fejlődik. Kísérletileg bebizonyítottam, hogy ha az anyaméh pete-

fészket kivesszük és kettévágjuk, az egyik részt az ondóba mártjuk, a másikat nem, azután három napig meleg gőzben tartjuk: az ondóba mártott petékben az ébrény ki van fejlődve, azok pedig, melyek az ondóval nem jöttek érintkezésbe, változatlanul maradtak.

Dr. Dzierzon nem régen azt a nyilatkozatot tette, hogy ő az én állításomat már azért is elhiszi, mert hogy ha a herepete nem szorulna a termékenyítésre, miért volna benne a mikropyla. Egy szóval, mindeme érvek daczára dr. Leuckart, Schönfeld és Répen mindent megczáfoltak, a nélkül, hogy álláspontjuk védelmére bizonyítékokat hoztak volna föl. Így kénytelen voltam oda nyilatkozni, hogy hajlandó vagyok nyomatékos érveimtől és bizonyítékaimtól elállni, ha nekem megmagyarázzák: hogyan képződik az ébrény termékenyítés nélkül? Dr. Leuckart következőképpen válaszolt erre »Deutscher Bienenfreund« Nr. IX. 1893.: »Auf welche Weise die spontane Entwicklung eines Eies physiologisch zu erklären sein dürfte, ist dermalen allerdings noch ungewiss. An Versuchen einer Erklärung hat es nicht gefehlt, auch nicht an solchen, die scharfsinnig und in mancher hinsicht auch plausibel sind — aber sie deuten doch im besten fälle nur die Richtung an, in der später einmal die Lösung wird gefunden werden.« Erre következett Schönfeldnek felelete »Deutsche illustrierte Bienenzeitung« Heft 2. 1893., hol azt mondja: »Ich scheue mich daher nicht im Geringsten, ihnen die Antwort wiederzuschreiben, die nicht ich, sondern die Wissenschaft Ihnen giebt: »Wenn wir fragen, wie sich ein Ei ohne männlichen Einfluss entwickeln kann, so sind wir diess zu erklären ausser stande, wir können nur nach dem Masse unserer heutigen Kenntnisse sagen, der Grund hierfür liegt im Protoplasma des Eies und hier wiederum in der Beschaffenheit des Nucleoplasmas.« Megjegyzendő, mint már említettem, a protoplasma, a tojásban a fehérsye és a Nucleoplasma, a tojássárga, melyekből biztosan tudjuk, hogy nem változnak, mielőtt az életébresztő nem okoz abban változást. Répen pedig egyáltalában nem tudott reá feleletet adni.

Ebből látjuk, hogy a parthenogenesist egyáltalában nem lehet magyarázni, a mai kor műveltségi fokán pedig mindennek magyarázatát keressük és Dzierzon nagyon jól fejezte ki magát, mikor azt mondta, hogy: Schönfeld és Répen ellenem voltak, a nélkül, hogy tudták volna, milyen fontos az én felfedezésem és így kerültek

egy zsákutczába, hogy abból nem találnak kivezető utat. És e miatt Schönfeld és Dzierzon, a lapokban egymást komolyan megtámadják és mondhatom: Schönfeld nagyon helytelenül cselekszik, ha a 83 éves Dzierzont megtámadja, midőn be kell látnia, hogy Dzierzonnak igaza van.

Ezek után felelhetek a dr. Bálint Sándor kérdésére is.

Csakugyan van kétféle ondósejt, és azt hiszem, miután Kolozsvárt az egyetemen állattani és physiologiai tanárok és tanárségedek vannak, nem lesz nehéz saját szemmel meggyőződni arról, hogy az, a mit én láttam, tényleg létezik, t. i. a termékenyített anyák magtáskájában 200-szoros nagyítással az ondószálakat látjuk; a nagy sejtek, melyekben a sejtmagok sötétebb pontok alakjában tűnnek fel s melyekből kinőnek az ondószálcsák, szintén láthatók. A termékenyített anyaméh ondófolyadék nem vizes, hanem fehér, az elhalt és feloldott ondószálak miatt. A szüz, herepetét rakódó anyánál az ondófolyadék majdnem vizes és 200-szoros nagyítás mellett mit sem láthatunk; 600-szoros nagyítás alatt csak a temérdek por-alaku testeket látjuk, melyek 800-szoros nagyításnál mint sejtek tűnnek elő, de még nem láttam bennök a sötét pontokat, melyeket sejtmagnak ösmerünk. A magtáska nem olyan, mint a méhészeti könyvek írják, mert először is, a magtáska külsője kemény, szaruanyagból (chitin) álló golyó, mely a nyomásnak nem enged, és így, az az állítás, hogy az anyaméh akaratától függ, hogy tetszés szerinti nyomást gyakoroljon arra: egészen alaptalan. A magtáska belső része sűrű, szömölcs-alaku testecskekkel van kibélelve, melyek a táskába felszívott nedvességet ondófolyadékká alakítják át; ez pedig oly tulajdonsággal bír, hogy az életélesztőkben fejlődhetnek és magukat fentarthatják. A szömölcsökről egyre elválnak a legfelső nyálhártya, mely sejtekre eloszlik és ezek az életélesztők alapját képezik, melyek kétféle fejlődésnek vannak alávetve. A szüz anyák magtáskájában ezek a sejtek nem fejlődnek tovább, míg nem jönnek a pete mikropylébe; ott a protoplasma, a pete belsejében a sejtet megnedvesíti, s ezután az befelé terjed és addig kinyulik, míg a protoplasma mozgásba jön és egészen a petébe rántja. Eme termékenyítési mód után jönnek létre a herék. Ha az anyaméh herével párosodik: akkor vagy elegendő ondót kap, hogy harmadnapra reá mindjárt termékenyítheti a petéket, vagy

kevés ondót kap, s akkor három vagy hat hétig várni kell, míg az ondószálak annyira szaporodtak, hogy elegendők a termékenyítésre.

A mint már említettem, elválik a magtáska nyálhártyája is sejtalakban; a párosodás előtt nem látjuk a sejtmagokat; a herében pedig és a termékenyített anyaméhnél, látjuk a sejtmagokat, melyekből az ondószálak kinőnek. Elegendő, ha az anyaméh a heréből csak a csirát kapja, hogy tovább szaporitson; mert az anyaméh magtáskájában kell lenni ondófolyadéknak, mint a herében, mert az tagadhatlan, hogy az anya magtáskájában a heréből kapott ondószálak nem csak kedvező talajt találnak a fentartásra, hanem a szaporodásra is. És ha egyszer a sejtek, a sejtmaggal, a magtáskába jutottak: akkor már a nyálhártyából eredő sejtekben is sejtmagokat látunk; de mindig találunk (nagyobb nagyításnál) olyan kisebb sejteket is, melyekben nincsenek sejtmagok. Így kétféle ondósejtet különböztetünk meg, az egyik, mely már a magtáskában ondószállá alakul át, a másik: mely csak a mikropylében alakul át ondószállá.

Mindenki saját szemével meggyőződhetik arról, mit mondtam, mert mindezt górcső alatt lehet látni.

Most már következik egy kérdés, melyre csak állítólag lehet felelni: Hogyan történik az, hogy az anyaméh a női petéket kisebb, a herepetéket pedig nagyobb sejtekbe rakja? Erre azt felelem, hogy az anyaméh ép úgy nem tudja, mint az ember, vagy más állat, mikor rak herét vagy női petét, mert minden petét egyformán termékenyít, és nem lehet azt törvénynek tekinteni, hogy az anyaméh az illető sejtekbe mindig az oda való nemet rakja, mert nagyon gyakran találunk pupos fiasítást oly kaptárakban, melyekben üres heresejtek vannak; de miután az anyaméh csak bizonyos időben rak oly petéket, melyekből herék jönnek létre, úgy vehetjük azt, hogy abban az időben az anyaméhnél egy izgatott állapot áll be, melyben az ondócsatornát annyira összeszorítja, hogy az ondószálak nem jöhetnek ki, de a heréket termékenyítő kisebb sejtek az ondófolyadékkal még kijöhetnek. Eme izgatott állapotban az anyaméh nagy előszeretettel keresi fel a nagyobb heresejteket. Miután semmiféle elfogadható magyarázat, vagy bizonyíték nem létezik arra, hogy miképen volna az lehetséges, hogy a here a petéből, termékenyítés nélkül jöhet létre, és a górcső vizsgálat

szerint a szüz anya magtáskájában is ondó életébresztőket lehet találni: bátran kimondhatom, hogy a herék is csak termékenyítés után jöhetnek létre, és így, a parthenogenezisnek vége van.

Évek tanulmányának eredménye fentemlített felfedezésem, melyet visszautasítani nem lehet; én mint magyar fedeztem azt fel, de sajnos, hogy eddig éppen a magyarok nem akartak engem pártolni, és büszke vagyok reá, hogy egymagam a külföldöt le fogom győzni. Ekkor elmondhatjuk, hogy nemcsak a németek uttörők a méhészetben. Hanem kívánatos volna azután, ha többen foglalkoznának a kérdéssel és górcsövíleg meggyőződnének arról, hogy az valóságos tény, mit köztudomásra hoztam.

Metzger Ede.

A kis és nagy keretről.

A mennyiben a keretméret újabb revíziójára egyhamar kilátás nincs, talán feleslegesnek látszik a keretméretről új czikkezést kezdeni. Azonban akkor, a mikor — azt hiszem — ismét eljön az ideje az új javításnak, s hogy akadjon valahol nyoma a némi tekintetben eltérő nézetnek: kérek egy kis helyet a M. K.-ben soraim számára.

Az okszerű méhészet ezen nélkülözhetlen eszköze: a keret, újabb időben sokszor úgy van feltüntetve, hogy úgy szóljak: vakulj magyar, nem kell csak némi fogás, hogy azzal valaki boldoguljon.

A Budapesten megtartott német-osztrák és magyar méhészeti vándorgyűlés alkalmával tanuja voltam annak a jelenetnek, midőn Dömötör úr keretméretre vonatkozó ajánlata, — daczára, hogy a felszólalók többsége a nagy keretek előnyeit elismerte — elvettétvén, a kis keret dicsőséget aratott; mert úgymond: »a keretméret változtatása zavarokat idézne elő«.

Annál különösebb, midőn ezen, hogy úgy mondjam: dicsőség nélküli győzelem után — mert olyannak veszem a kis keretek győzelmét — azt halljuk: »a nagy keret hasznavehetetlen, mert benne a sejtek felső sorai 5—10 cm-ig annyira megnyulnak, hogy eleinte csak heréket fiasítanak benne a méhek, később meg kényszerűségből, csupán méztartókul szolgálhatnak«.

Igy mondja ezt Nagy Iván úr a M. K. m. é. 10. számában.

Nem vitatom, hogy jó vagy rossz-e a kis keret, csupán fen-

tebbi — szerintem helytelen — állítással kívánok ez alkalommal foglalkozni.

Lakóhelyem a magas Tátra hűvös vidékén, s így az alföldi tikkasztó hőségtől távol van; mindazáltal, mint p. o. az idén is, október 8, 9, 10-én a hőmérő 27—29 R. fokot mutatott méhesem előtt, s ez, úgy hiszem, elegendő — ha t. i. N. I. úr tétele a lépek megnyulására áll, — hogy azok megnyuljanak, össze-vissza görbüljenek s így a méhek háztartásában egy beláthatlan bajt idézzenek elő, de nem történt baj.

Daczára a méhek életét és háztartását illető megfigyeléseimnek, soha sem tudtam kifürkészni, hogy a méhek a lépek felső — N. I. úr szerint megnyult — soraiban »eleinte csak heréket fiasíthatnak«. Én úgy tudom — s tudják bizonyára mások is — hogy a herefiasítás nem eleinte, hanem csak később, midőn a család rajzásra készül, található. A mely család eleinte akár fent, akár alól heréket nevel: az nem ér semmit.

Igenis elismerem, hogy megnyulnak a mesterséges lépközfalakra épített sejtek felső sorai, de ennek oka nem annyira a keret, mint inkább maga a közfal, vagy jobban mondva: az a körülmény, hogy a czellák ugyszólván egyszerre épülnek, sokszor ép a felső sorokban lassabban, mint alól; ebből aztán önként következik, hogy melegség és a lépek súlya miatt a sejtek felső sorai megnyulnak, de ha a közfal keretbe tűzését helyesen eszközöljük: bizony a lépek meg nem görbülnek.

A lépek megnyulását N. I. úr azzal bizonyítja, »hogy két, három éves kasoknál a kas csúcsában levő sejtek, melyek eredetileg munkás sejtek voltak, elformátlanodnak«, ergo ott is, itt is meghuzódnak, meggörbülnek. Már magában véve ez az állítás is téves; mert kérдем: minő sejtek nyulnak meg, két, három évesek, melyekben már fiasítás is volt? Ezt én nem hiszem, nem tapasztaltam, hogy az olyan sejt, melyben két, három éven át fiasítás volt, megnyult volna. Elég erős az a benne visszamaradt hártától, hogy a rajta függő egy-két decimetryni sejtet elbirja.

A lép, ha megnyulik: méz, és nem költés alatt nyulik meg. Miután a lépen mindig fölül van a nehezebb méz, alól pedig a könnyebb fiasítás, magától értetődik, hogy az alsó könnyebb rész a felső nehezebbet soha sem fogja meghuzni. Ha az egész keret

telve van fiasítással, akkor az nem oly nehéz — mert a fiasítást elzáró födelek is erős tartót képeznek — hogy a lép meg ne nyulhassék.

Közönséges kasoknál a lépek felső része elformátlanodik, de nem annyira le, mint inkább ki, az oldalak felé, a mennyiben a sejteket méztartókká idomítják a méhek.

Keretes kaptárban, hol a méhek munkáját az emberi ész és kéz kell, hogy szabályozza, ez az eset is ritkán fog bekövetkezni.

Ismétlem tehát, hogy a nagyobb kereten a méh jobban telet; ez megdönthetlen igazság.

Danis János.

Méhészeti levelek.

II.

Leveled olvasása örömet okozott. Tehát megnyertelek a méhészet ügyének, hogy idővel annak buzgó apostola légy. Igéretem szerint be foglak vezetni a méhészet világába, — mert ez egy kis világot képez. De abba csak a valódi méhész tud betekinteni. Mondhatom, sok örömet lelsz, kellemes órákat tölthetsz kedves méheid környezetében. Iparkodj tehát mihamarább behatolni eme kis világba, mit a méhészeti ismeretek elsajátításával érhetsz el, ha úgy az erdélyi-, mint az országos méhészeti egyesület tagjai közé beiratkozol, hogy azok szakközlőnyeit olvasgatva, már e tél hosszú estéin gyarapítsd e téren szerzendő ismereteidet.

Leveledben említéd, hogy még az ősszel kínáltak megvételre két család méhet szalmakásban, de te tavaszra halasztád el a bevásárlást. Igen okosan, mert így elkerülted az azok esetleges elpusztulásából kifolyó károkat. A méheket a szomszéd községben tartozkodó gazdaembertől veszed, ki több családdal rendelkezik, s bizonyára a választási jogot is megadja neked. Mintha látnálak, miként jártatod szemeidet a szalmakásokon, nézed: melyik fog legjobban illeni kertedbe? Ez azért nem tetszik, mert igen kopott, amaz meg roskadt, ez meg azért nem kell, mert nem szép alakja van. Igen, így van az, a nem szakértőkkel, kik a külsőségekre, (melyek rendesen csekély jelentőséggel bírnak,) fordítják figyelmüket. Te azonban előrelátó voltál már akkor, midőn a bevásárlást tavaszra halasztottad, s annál inkább az vagy most, mert nem akarsz

a külsővel megelégedni, a mikor utbaigazítást kérsz a bevásárlásnál megfigyelendőkre nézve, a melyeket vedd a következőkben:

Mindenesetre oly törzseket ohajtasz venni, a melyek rajzani fognak, hogy szaporítsd családjaid számát. És mivel ez első sorban az anyától függ: oly törzseket válassz, a melyek 1, legfejebb 2 éves anyával bírnak, t. i. melyek tavaly, vagy két éve rajzoltak. Az anya rakja a petéket; az ő petéző képességétől függ a család népessége, de viszont, mivel az anya csak oly sejtékbe petézik, a melyek méhektől vannak ellevve: tekintettel légy arra, hogy az általad választott család népe legalább négy sejtéközt lépjen el, — tehát a télen át sok népet ne vesztett legyen.

A család építménye, sejtje, ne legyen felettéb barna, t. i. öreg. Minél öregebb a törzs: annál feketébb, vastagabb az építménye, s alkalmatlanabb a sikeres szaporodásra. Tehát a méhtörzs 3—4 évesnél idősebb ne legyen. De ha mindedig — a feltételeknek híven eleget téve — fiatal, erőteljes anyával, népes s nem felette barna építményű családot szemeltél volna ki számodra, még mindig rossz lenne választásod, míg a méz mennyiségére nézve nem terjedne ki figyelmed, melylyel különösen a népes családnak bírnia kell. A méz mindig a kas felső felében van elhelyezve. Azért a hegyes tetejű kasokban mindig kevesebb méz van, mint a melyek félgömbölyűek. Innen van, hogy a hengeralaku, 30—40 cm. átméretű, 50—60 cm. magas, félgömbölyű tetejű kasokban mindig jobbak a családok, mert állandóan rendelkeznek mézkészlettel. Az ily alaku kasban tartozkodó méhtörzs a mérlegen 12—15 klgr. súlyt fog nyomni, melyből az üres kasra, ha nincs sározva, 2 kilót, az építményre szinte 2 kilót, az élő méhekre 1 kilót, a fiasításra (tavaszszal) 1 kilót számíthatunk s akkor a mézre még mindig megmarad 6—9 kiló méz.

Méheidet csak akkor szállítsd el, ha már néhány tavaszi szép napon azok kiröpülhettek, a mikor a télen át bennök összegyülemlett sártól megszabadultak. Mert tudd meg, hogy az egészséges méhcsalád, bent a kasban ürüléket ki nem bocsát, mert lépeit bemocskolná, lakását büzhödtté tenné. Mi, méhészek, a méhek eme tavaszi kiröpülését tisztulási kiröpülésnek nevezzük. Ilyenkor figyeljük meg a családok állapotát. Gyakorlott szemünk észreveszik,

ha valamely család elvesztette volna anyját a tél folyamán, nyugodt- vagy nyughatatlanságából következően.

Ugy-e csodálkozol? Hihetetlen előtted, miként volna lehetséges ama kis rovarnak kedélyállapotát kiismerni. Hogy ámitással ne vádolj: be fogom bizonyítani, hogy magad is rájössz, ha figyelmeztetve volnál a különbségre, mit egyes családok ilyenkor a tavaszi első kiröpüléskor tanusítanak.

Ime, egy példában felemlitek két családot, melyek a szép verőfényes nap, enyhe szellő hatása folytán megindulnak kiröpülni.

Az egyik kasból, midőn már néhány méh visszaröpült, kezdenek a méhek mind jobban és jobban kitódulni, úgy a röpdesz- kán, mint a röplyuk körül készülődnek az elröpülésre, hogy egymásután szárnyra kelve, vissza-visszatekintgetve lakásukra, mintha azt megismerni iparkodnának (minthogy úgy is van, mert ősz óta elfeledték ismertető jeleit), mindig távolabb röpülnek, hogy kellemetlen terhüktől, a bélsártól, megszabaduljanak, mit a levegőben kifecskendeznek magukból. S midőn már meg is fürödtek a rég nem látott napsugárban, az enyhe, kellemes levegőben, vigan térnek vissza, s közülök némelyek a röplyuk előtt megállanak, föltátva potrohukat, rezegtetik szárnyaikat, hogy a friss, üde légből a kasba is hajtsanak valamit az anya számára, mely nem jöhet ki, miközben csendes, egyenletes zúgást hallatnak. Így van ez egész nap, egyik méh ki, másik be a kasba iparkodik, míg a nap sugarai melegen tartják a levegőt. De a mint kezd esteledni, ők is kevesebben jönnek, mennek, míg az utolsó méh is visszatért. Csöndes lesz a méhes környéke. Csak a röplyuk előtt ventillál még egy szerény méhecske, míg végre az ő hátát is kezdi hűteni az esti szellő, ő is mindig beljebb megy a kasba, míg végre eltűnik szemünk elől, csupán zúgása hallatszik, mit a kasban csendes moraj kísér. Ily lefolyásu magaviseletet tanusít az egyik család.

A másiknál azonban mást látunk. A kitóduló méhek zúgva jönnek ki. Járnak, kelnek a röplyuk körül, s a helyett, hogy elröpülnének, ismét zúgva térnek vissza a kasba. A kasban is egyre hallatszik a zúgás, mely néha igen erős, néha elhaló. Így tart az egész nap. Csak igen kevés méhet látunk elröpülni kitisztulás végett, mintha nekik nagyobb gondja volna amannál. Este, midőn a többi családok lenyugodtak; ők még mindig nyughatatlanságot

áruznak el feltűnő zúgásukkal, mi a kas megkopogtatására még nagyobb mértékben tör ki.

Kérem most már tőled: e kettő közül melyik látszik a rendes állapotnak? Ugy-e az előbbeni kas méhe által tanusított magaviselet, mit magad is, daczára ebbeni tapasztalatlanságodnak, észrevennél, ha arra figyelmessé volnál téve.

Oly törzseket válaszszt tehát, melyek úgy viselik magukat, mint az előbb leirt első méhcsalád s akkor jól választottál; mert abban rend, nyugalom uralkodik, míg a másik méhcsalád rendetlen zúgása, nyughatatlansága, az anyátlanságnak biztos jele, mely családod csak szakértő mentheti meg.

Most még a méhek elszállításánézve akarok utbaigazítást nyújtani. Leginkább ajánlom, hogy azokat abroszba kötve, oly helyzetben, mint állanak a méhesben, háton vitesd el gyalogos emberekkel. S ha ezt nem tehetnéd: estve, midőn már a méhek lenyugodtak, a röplyukat bedugva, szekéren, szalma közé csomagolva, felfordított állásban, ruhával lekötve, hogy a szekér zökkenése miatt fölzavart méhek ki ne szabaduljanak, szállítsd őket. Tekintettel légy arra, hogy a kas sejtjei párhuzamcsan essenek a kocsi tengelyével, tehát éllel a kocsi oldalának, nehogy azok törést szenvedjenek. Lehetőleg csendesen haladva velök, ha haza értél, helyezd őket a számukra kijelölt helyre, úgy ruhástól, a mint le voltak kötve. Nehány percz múlva nyisd fel a röplyukat, a ruhát pedig csak reggel huzd ki alóla.

És most sok szerencsét kívánok a családok megválasztásához.
Pohánka Ödön.

S z e m l e.

(Melyik a legjobb kaptár?)

Megszoktam, hogy olvasatlanul hagyom az olyan hirlapi czikkeket, melyek előtt ez a bemutató áll, hogy »beküldetett«, a mint hogy ez az óvatosság, a mai reclam-korszakban, épen nem felesleges.

A „Gazdasági Néplap“ m. évi 11-ik számában »utasítás« jelent meg a »méhkaptárok beszerzése tárgyában«. Ez is »beküldetett«.

Bármennyire érdekel minden utasítás, ajánlat, a mi az igen tisztelt méhésztársaknak, sajnos, általában nem igen duzzadó zsebeit

érdeklő, ez a közlés se részesült volna nagyobb figyelemben részemről, mint akár a zanzibárii kigyóbőr fénymázoló társaság szilárd alapját dicsérő »beküldött» cikk, ha ugyan nem látom alatta a *Dömötör* László, veterán méhésznünk országszerte ösmert nevét, kinek negyedszázadot meghaladó méhészeti tapasztalata tán jussot is ad arra, hogy betekintsen a száz meg száz változatban előállított kaptárak végtelen sorfalai közé, s szigorú bírálatával megkönnyítse a még járatlan méhésznek a kezdés nehéz munkáját.

Nagy feladat megoldására vállalkozott Dömötör. Ezt nem azért mondom, mintha nem hinném, hogy tudása erős fonala segítségével nem vezethetne biztosan a kaptár-labyrinthusban, hanem azért, mert maga is apja, egy önök előtt bizonyára ösmert kaptár-kombinációnak, melyeket üzletileg is forgalomba hozott és tart. Kiváncsian vártam, ha vajjon megtalálom-e *Dömötör* méhésztársban azt a patriciust, ki a »fiat justitia et pereat mundus« elvénél fogva feláldozná saját gyermekét is?

A Dömötör vezérlő fonala három kaptár felé mutatja az irányt. Első: a Mayer-féle, második: a Neiszer-, harmadik: a Dömötör-kaptár, és ezzel — punctum, a globuson nincs több kaptár.

A Mayer-féle kitűnő, ugymond Dömötör, de méreg drága. 30 frt egy kaptár! Ezt szegény ember nem szerezheti meg. Ez csupa luxus; ajánlja a gazdagoknak. A Neiszeré se rossz, folytatja tovább. Neiszernek sok érdeme van, már t. i. Neiszernek; de a Dömötör-féle népkaptár? az már *egyetlen* a maga nemében, ha valaki nagyban és *haszonnal* akar méhészkedni. Nem is drága, csak 3 frt 80 kr. darabonként; tehát — bár ez harmadik helyen van kändi-dálva — ennek nyújtja a babért, mert: fiat justitia . . .

Dömötör nemcsak ajánlja kaptárát, hanem polemizál is magával, vagyis »Kalauz«-ával, a mennyiben itt és amott, a kaptárkérdésben ellentétes nézet nyilvánítása miatti esetleges megütözést avval igyekszik mérsékelni, hogy a mikor Dömötör vándortanító volt, akkor nem volt Dömötör. Dömötör és a tanító két különböző személy lévén: valamint a tanító Dömötör és a méhész író is külön-külön személyek a mit a vándor-tanító cselekedett, nem Dömötör cselekedte, s a mit irt, nem ő irta, hanem a rendeletekkel nyügözött hivatalnok, ergo: Dömötör csak most igazán Dömö-

tör, a mikor független méhész, tehát nem az a helyes, a mit a »Kalauz«-a irt, hanem a mit Dömötör most ir.

E sorok olvasására azonnal ki akartam dobni méhesemből az összes Göndöcs-, Gravenhorst- és Alberti-féle kaptárakat s csak *Abaffy* József, a II-ik kerület érdemes vándortanitójának köszönhetem, hogy még egy ideig nélkülözöm kell a gazdag mézszüretet a Dömötör-kaptárakkal, mert a »Gazd. Néplap« 12-ik számában adott »Válasz«-a — melyben arra oktat, hogy minden kaptárral lehet méhészkedni, csak méhészkedjünk helyesen, minden kaptárnak meg van a maga előnye mellett hátránya is — arra késztet, hogy hallgassak meg másokat is, mielőtt régi kaptáraitam kidobnám és újakat rendelnék.

Ezek után én is adós maradok ugyan avval a kérdéssel, hogy melyik a legjobb kaptár, de adhatok minden méhésznek egy tanácsot:

Soha se kérdezzék a kaptár *gyártójától, feltalálójától*, hogy melyik a legjobb kaptár? X. Y.

Magyar méhészek, gyümölcstermelők s a méhészeti és kertészeti eszközök előállítóinak „Raktári szövetkezete.”

16. §.

A szövetkezet minden hozzája érkező árunak raktárba vételért és elárusításáért a közgyűlés által meghatározandó díjakat szed be.

17. §.

Előleget csak a szövetkezet tagjai nyerhetnek s ha a tagok közül senki sem jelentkezik, a szövetkezet pénzkészlete takarékpénztárba teendő.

A szövetkezetnek igazgatósági és felügyelő bizottsági tagjai, nemkülönbén a szövetkezet pénzt és raktári készletét kezelő tisztviselők, előlegeket nem nyerhetnek.

18. §.

Azon igazgatósági tagok, a kikkel az előlegért folyamodó, (a polg. törv. szerinti 3-ik fokig) rokonságban vagy sógorságban van, ezen előlegre nézve szavazati joggal nem bírnak,

19. §.

A raktározott árukra megszavazott előlegek után kamatok nem számíttatnak.

20. §.

Midőn a szövetkezet raktárába elhelyezett áru eladatik: leszámolásnak van helye; s ekkor az üzletvezetőség, kezelési költség címén, az eladási árból levonja az igazgatóság által meghatározandó százalékot, azután pedig az üzlet eredményéhez képest, a nyereséget és veszteséget az árutulajdonos számlájára elkönyvelteti; a megtörténtekről az árutulajdonost értesíti, esetleg a számlát azonnal kiegyenliti.

Per esetében minden tag aláveti magát a járásbiróság illetékességének.

21. §.

Ezen társas üzlet számadásos éve, minden év január 1-ő napjával kezdődik és ugyanazon év december 31-én végződik; miért is a szövetkezet számadásai, minden naptári év lejártával lezárandók.

22. §.

A szövetkezet üzleti évének mérlege, a kereskedelmi törvény 199. §-ban foglalt szabályoknak megfelelőleg összeállítandó; nevezetesen:

1. A szövetkezet vagyona azon értékben felveendő, mely az üzleti év utolsó napján raktárban levő tárgyak tényleges értékének megfelel.

2. Az első szervezés költségeiből a követelések közé csak annyi vehető fel, a mennyi azoknak öt évre leendő felosztása mellett egy évre esik.

3. A szövetkezeti alaptőke s a netaláni tartalékalap a tartozások közé sorozandó.

4. Kétes követelések, valószínű értékük szerint veendőek számitásba; a mi pedig kétség nélkül behajthatatlannak mutatkozik, leirandó.

5. A cselekvő és szenvedő állapot összehasonlításból eredő nyereség vagy veszteség a mérleg végén különösen feltüntetendő.

23. §.

Ezen alapszabályok szerint felállított mérleget az igazgatóság

tartozik a felügyelő bizottságnak megvizslás végett átszolgáltatni, hasonlóképp a felügyelő bizottság tartozik a megvizsgált mérleget, ezen vizsgálat eredményét magában foglaló jelentéssel együtt, a közgyűlés elé terjesztés végett, kellő időben az igazgatóságnak visszaszármasztatni.

24. §.

A felügyelő bizottság által szabályszerűen megvizsgált évi számadás és mérleg, a közgyűlés napirendével együtt, minden szövetkezeti tagnak megküldendők, ezenkívül a magyar országos méhészeti egyesületnek, valamint a kertészeti egyesületnek közlönyében kihirdetendők.

25. §.

Az évi mérleg szerint mutatkozó tiszta nyereségből mindenek előtt tartaléktőke képzésére és szaporítására 20% fordítandó, mely az esetleges veszteségek fedezésére szolgál és minden évben külön kimutatandó. Ezen tartaléktőte mindaddig szaporítandó, míg a befizetett alaptőke magosságát eléri, azontul csak saját kamataival szaporíttatik; az e célra szánt 20% mint osztalék a szövetkezeti tagoknak kifizetendő; és ez esetben csak akkor veszi kezdetét a tartalékalap újbóli szaporítása, ha a tartaléktőke esetleges veszteségek által annyira igénybe vétetnék, hogy az említett maximum alá leszállt.

26. §.

Az évi mérleg szerint mutatkozó tiszta nyereségből rendes körülmények között, a tartalékalap javára 20%; az igazgatóság és felügyelőbizottság javadalmazására 10%; a fennmaradó 70% pedig az üzletrészek osztaléka fejében a szövetkezeti tagok közt szétosztandó.

27. §.

A szövetkezet közegei:

- a.) a közgyűlés;
- b.) az igazgatóság;
- c.) a felügyelő bizottság.

28. §.

A közgyűlés a szövetkezeti tagok összességét képviseli; ennél fogva az alapszabályok megtartásával hozott határozatai, minden szövetkezeti tagot köteleznek,

29. §.

A közgyűlések minden év első negyedében tartatnak meg.

Rendkívüli esetekben az Igazgatóság rendkívüli közgyűlést is hívhat össze; ilyen rendkívüli közgyűlést akkor is össze kell hívni, ha azt a felügyelő bizottság, vagy legalább 50 szövetkezeti tag, a gyűlés tárgyának írásban bejelentése mellett, kívánja; ilyen rendkívüli közgyűlések is a Kerészeti Lapokban és a »M. M.«-ben közzé teendők; ezenkívül a helybeli tagok, külön meghívó által, személyenként is a megjelenésre felszólítandók.

30. §.

A közgyűlést összehívó hirdetés legalább 14 nappal a gyűlés előtt közzéteendő.

31. §.

A közgyűlésen minden egyes üzletrész egy szavazattal gyakorolható; azonban öt szavazatnál többet egy személyben egyesíteni nem lehet.

A szavazati jogot csak személyesen, valamelyik tag képviselte útján, lehet gyakorolni. — Ha valamely kiskorú tag több üzletrészeit kell képviselni és ezek száma, a szavazó tag üzletrészeinek számával együtt, öt szavazatnál többet foglalna magában: valamennyi szavazat együtt véve csak öt szavazatnak számítandó.

32. §.

A közgyűléseken, valamint az igazgatósági üléseken s, az igazgató elnök, esetleg csak valamely igazgatósági tag vezetheti mint helyettes, a tárgyalásokat.

(Vége köv.)

Vegyesek.

— *Lapunk jelen száma* a közgyűlés miatt késett.

— *Göndöcs Benedek meghalt.* Magyarországon bizonyosan nincs méhész, a méhészetnek nincs egyetlen barátja, kiben ne keltene legmélyebb részvétet a méhészet nagy mestere, az érdemekben gazdag, hazafias apát-plebános elhunytja. Méhészetünk előhaladásának egyik legfőbb tényezője volt a néhai. Kiváló szakember volt, s nemcsak mint ilyen járt elől uttörőül, hanem páratlan volt áldozatkészségben is, és lankadatlan a munkában. Ő alakította 1873-ban a békésmegyei méhész-egyletet; gyönyörű mintaméhest rendezett

be; ő létesítette és ő szervezte a magyar országos méhész-egyletet, ő rendezte 1883-ban Békés-Gyulán tartott, vándorgyűléssel kapcsolatos kiállítást, melyért nagy anyagi áldozatokat is hozott, 1883-tól 1889-ig elnöke volt a magyar országos méhész-egyletnek, azután annak tiszteletbeli elnöke lett, az *erdélyrészi méhész-egylet tiszteletbeli tagja volt*. Kaptára, melyet negyed század előtt ismertett meg, még ma is sok méhész kedvencze, s folyton azon fáradozott, hogy javítsa és egyszerűsítse a kaptárokat. Különösen sokat fáradozott abban, és nagy anyagi áldozatokat is hozott azért, hogy a nép számára való, könnyen kezelhető, olcsó kaptárt hozhasson forgalomba. Göndöcs érdemei elévülhetlenek, emléke élni fog örökké. Áldás poraira!

— *Egyesületünk ismét egy érdemes tagját veszítette el*. Boér Sándor, a triesti általános biztosító társaság kolozsvári főügynökségi főnöke, január 3-án meghalt. Régi tagja volt egyesületünknek, s több évig tagja a választmánynak is, honnan csak 1892-ben lépett ki betegsége miatt. Boér maga nem volt méhész, de mint minden nemes czélnak pártolója: pártfogolta a méhészetet is. Ügyünknek egy lelkes barátját veszítettük el benne. Legyen könnyű a rög e nemeslelkű férfiú fölött. Nyugodjék csöndesen!

— *Dr. Bálint Sándor* jeles tudós méhésztársunk a méhek praeparatumait szándékszik a milleniumi kiállításon bemutatni. Tavasszal már hozzá fog a munkához.

— *A méhészek társas vacsorája*. A 28-án tartott közgyűlés után, este 8 órakor számosan összegyűltek az Ács Sándor vendéglője külön termében társas vacsorára. Az első pohárköszöntőt Bodor László mondta Br. Bánffy Ernő elnökre, kiemelve kiváló bokros érdemeit, melyeket a méhészegylet tejlődése és felvirágzása körül is szerzett, s indítványozza, hogy a lelkes ovatióról, miben az estélyen jelen voltak részesíték, táviratilag értesítsék, a mit azonnal el is küldtek. Ezután Turcsányi Gy. a méhészek nejeire mondott szellemes pohárköszöntőt, *Körmüves* Turcsányi és Bodorra, *Turcsányi* Dr. Bálint Sándorra, *Wieder, Körmüves*, Gebhardtra stb. — A társaság kitünő hangulatban 12 óráig volt együtt.

— *A szamosújvári és korondi kör* beküldte a múlt évi munkálatairól szóló jelentéseit. A következő választmányi ülésen leendő bemutatás után lapunkban is közölni fogjuk.

— *A szamosujvári kör* ujonnan épült mintaméhese ez évben leendő felszentelése alkalmából vándorgyűléssel egybekapcsolt kiállítást akar rendezni. A január 14-én tartott köri közgyűlés Voith Gergely alelnököt bizta meg, hogy az anyaegylettel ez ügyben tárgyaljon.

— „*A méz apologiája*“. P. Kaltenegger Leonidas e czim alatt német nyelven megjelent nagy becsű munkáját, Prónay Albert jó nevű méhészeti írónk, a magyarországi és az erdélyrészi méhészegylet alapító tagja, magyarra fordította. E munkában ösmertetve van a méz hatása különböző betegségek ellen, híres orvosi tekintélyekre hivatkozással, számos vényekkel, a méz mint tápszer, a mézkezelés, szűrés stb. és függelékül a báró Rothschild »Méhészet«-éből, — számos utasítás mézes kalácsok és mézes italok készítéséről, a gyümölcs mézben való befőzéséről. Prónay nagy szolgálatot tett e munka lefordításával és practikus irányu kibővítésével. Ajánljuk azt olvasóink figyelmébe. Ára 1 korona 80 fillér.

— *Helyes-e a kátránnyal festeni a kaptárokat?* Az »Ung. Biene« utasítása szerint a kaptárokat veszély nélkül befesthetjük kátránnyal (1894. I. sz.), mert a méhek nem mutatnak a kátrány iránt ellenszenvet. A mi véleményünk szerint azonban a kátrányt kaptárfestésre lehetőleg kerülni kell, főként akkor, ha a kaptár már be van népesítve, mert a kátrány nagymérvű széneny tartalma úgy a méheknek, mint minden rovarnak, a tapasztalás szerint, ártalmára van. Különben is, már maga a fekete szín hátrányos, mert sok fénysugarat nyel el, s ebből kifolyólag napon igen átmelegszik a kaptár.

— *Szükséges-e a méhest a téli napsugarak elől védni?* A Weilinger a »D. Bienenfreund«-ban arra figyelmezteti a méhészeket, hogy nem szükséges a méhkasok röplyukait a téli nap ellen védni. Állítását azzal indokolja, hogy a napsugárra, ha egyszersmind nincs megfelelő meleg, a telelő méhcsomó nem mozdul meg; mikor pedig akkora a meleg, hogy a csomó megbomlik: akkor nem veszélyes a kiröpülés.

— *Élő méheket szállítsunk-e a kiállításokra?* E czim alatt értekezik Kühne Ferencz a Nördlingeni »B. Zeitung« idei 1. számában s igen helyes érveléssel azt véleményezi, hogy ne vigyünk élő méheket a kiállításokra. Véleményünk szerint is, a kiállításokon

mellőzendők az élő méhek, melyek szállítása a kiállítások időszakában vandalizmus, s egyáltalában czéltalan, mert a legjobb, leg-erősebb családok esnek áldozatul, mint láttuk a budapesti 1892. évi kiállításon is; s ha nem is tekintjük, hogy mennyi bajt okoznak a kiállításra, különböző vidékekről összehozott méhek: már az a körülmény is ellene szól, hogy egy-két jó család szabályos építése stb. még nem elég arra, hogy a méhész szakértelme felett döntsenek.

— **A mézliqueur készítmódja.** Egyik méhésztársunktól a következő sorokat vettük: A »Schlesische Imker« XX. évf. 1. számában következőképen van leírva a mézliqueur-készítés: 1. tiszta, kétszer rectificált szesz; 2. tiszta folyóvíz, vagy előbb felfőzött kútvíz; 3. a mézet vízzel vegyítve, lassu tűzön főzve habozzuk le, míg tiszta lesz. A szeszbe vegyítsük bele a szükséges kivonatot, mint pl.: Benedictiner, Chartreuse, angol-keserü sat., hagyjuk 24 óráig állni, miután jól összekevertük, vagy ráztuk, s azután a megfelelő sűrűségű mézes vízzel, *hideg állapotban*, keverjük össze. Ha zavaros, tisztító porral kell kezelni. — Ez az eljárás egyébként jó, de kútvizet semmi esetre se használjunk, mert az főzött állapotban is csak kútvíz marad. Az aetherikus kivonatokkal vegyített szeszet sem jó hideg állapotban keverni a mézes vízzel. A mézes víz 50—60 fok (R.) meleg legyen, mikor a szeszet hozzáadjuk, mert csak így egyesülnek az atomok tökéletesen. A tisztító port, vagy más tisztító szereket mellőzzük, hanem a liqueurös edényt bedugva, tartsuk világos, gyenge meleg helyen, néhány hét alatt minden mesterkedés nélkül kristálytiszta lesz.

— „**Néplap**“ czimen a »Földm. értesítő« önálló mellékletet ad, szerkeszti *István* gazda (Rombay Dezső). E tartalmasan és változatos összeállított lap hézagot pótol a gazdasági irodalomban, kívánatos, hogy minél szélesebb körben elterjedjen.

— Mai számunk melléklete a „**Krainer Handelsbienenstand**“ Br. Rothschild birtokát képező weixelburgi (Krajna) méhtelep 1894. évi árjegyzéke. Figyelmet érdemlő nyomtatvány ez, melyen illusztrálva van sok mindenféle méhészeti eszköz.